

Warszawa, dnia 14 listopada 2024 r.

Poz. 1659

**ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI**

z dnia 7 listopada 2024 r.

**w sprawie określenia wzorów pisemnych wyjaśnień dla podejrzanego, pokrzywdzonego i świadka
co do zakresu ich uprawnień i obowiązków oraz sposobu i warunków przesłuchania**

Na podstawie art. 300 § 4 pkt 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 37, 1222 i 1248) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa:

- 1) wzór wyjaśnień co do zakresu uprawnień i obowiązków oraz sposobu i warunków przesłuchania dla podejrzanego, który nie ukończył 18 lat;
- 2) wzór wyjaśnień co do zakresu uprawnień i obowiązków oraz sposobu i warunków przesłuchania dla podejrzanego nieporadnego ze względu na wiek lub stan zdrowia;
- 3) wzór wyjaśnień co do zakresu uprawnień i obowiązków oraz sposobu i warunków przesłuchania dla pokrzywdzonego, który nie ukończył 18 lat;
- 4) wzór wyjaśnień co do zakresu uprawnień i obowiązków oraz sposobu i warunków przesłuchania dla pokrzywdzonego nieporadnego ze względu na wiek lub stan zdrowia;
- 5) wzór wyjaśnień co do zakresu uprawnień i obowiązków oraz sposobu i warunków przesłuchania dla świadka, który nie ukończył 18 lat;
- 6) wzór wyjaśnień co do zakresu uprawnień i obowiązków oraz sposobu i warunków przesłuchania dla świadka nieporadnego ze względu na wiek lub stan zdrowia.

§ 2. Wzór wyjaśnień co do zakresu uprawnień i obowiązków oraz sposobu i warunków przesłuchania dla podejrzanego, który nie ukończył 18 lat, jest określony w załączniku nr 1 do rozporządzenia.

§ 3. Wzór wyjaśnień co do zakresu uprawnień i obowiązków oraz sposobu i warunków przesłuchania dla podejrzanego nieporadnego ze względu na wiek lub stan zdrowia jest określony w załączniku nr 2 do rozporządzenia.

§ 4. Wzór wyjaśnień co do zakresu uprawnień i obowiązków oraz sposobu i warunków przesłuchania dla pokrzywdzonego, który nie ukończył 18 lat, jest określony w załączniku nr 3 do rozporządzenia.

§ 5. Wzór wyjaśnień co do zakresu uprawnień i obowiązków oraz sposobu i warunków przesłuchania dla pokrzywdzonego nieporadnego ze względu na wiek lub stan zdrowia jest określony w załączniku nr 4 do rozporządzenia.

§ 6. Wzór wyjaśnień co do zakresu uprawnień i obowiązków oraz sposobu i warunków przesłuchania dla świadka, który nie ukończył 18 lat, jest określony w załączniku nr 5 do rozporządzenia.

§ 7. Wzór wyjaśnień co do zakresu uprawnień i obowiązków oraz sposobu i warunków przesłuchania dla świadka nieporadnego ze względu na wiek lub stan zdrowia jest określony w załączniku nr 6 do rozporządzenia.

§ 8. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 15 listopada 2024 r.¹⁾

Minister Sprawiedliwości: *A. Bodnar*

¹⁾ Niniejsze rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 sierpnia 2024 r. w sprawie określenia wzorów pisemnych wyjaśnień dla podejrzanego, pokrzywdzonego i świadka co do zakresu ich uprawnień i obowiązków oraz sposobu i warunków przesłuchania (Dz. U. poz. 1241), które traci moc z dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia zgodnie z art. 12 pkt 2 ustawy z dnia 26 lipca 2024 r. o zmianie niektórych ustaw w celu usprawnienia działań Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, Policji oraz Straży Granicznej na wypadek zagrożenia bezpieczeństwa państwa (Dz. U. poz. 1248).

WZÓR

Wyjaśnienia co do zakresu uprawnień i obowiązków oraz sposobu i warunków przesłuchania dla podejrzanego, który nie ukończył 18 lat

PODEJRZANY

JESTEŚ PODEJRZANYM O POPEŁNIENIE PRZESTĘPSTWA

Oznacza to, że przedstawiono Ci zarzut/zarzuty popełnienia przestępstwa. Od tego momentu postępowanie, w którym jesteś podejrzanym, będzie się toczyć przeciwko Tobie.

1. POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE	2. POSTĘPOWANIE SĄDOWE	3. POSTĘPOWANIE WYKONAWCZE
To pierwszy etap. Rozpoczyna go złożenie zawiadomienia o przestępstwie lub ujawnienie przestępstwa przez Policję, prokuraturę lub inne organy prowadzące postępowanie przygotowawcze. Są dwa rodzaje postępowania przygotowawczego: 1) śledztwo, 2) dochodzenie.	To drugi etap. Postępowanie toczy się przed sądem pierwszej instancji. Kończy się wydaniem orzeczenia. Może to być: 1) wyrok albo 2) postanowienie.	To trzeci etap. Jest prowadzony, jeśli orzeczenie sądu trzeba wykonać. Na przykład trzeba zapłacić grzywnę lub przeprosić pokrzywdzonego.
Etap drugi może mieć dwie części. Ta druga część to postępowanie odwoławcze. W tym postępowaniu sprawą zajmuje się sąd drugiej instancji. Jeśli strona (oskarżony, prokurator, oskarżyciel posiłkowy, którym może być pokrzywdzony/pokrzywdzona) nie zgadza się z orzeczeniem sądu pierwszej instancji, może odwołać się do sądu drugiej instancji.		POSTĘPOWANIE ODWOŁAWCZE

Jeżeli postępowanie przygotowawcze (kolumna numer 1) kończy się skierowaniem do sądu **aktu oskarżenia** albo **wniosku**, na przykład o:

- > warunkowe umorzenie postępowania albo
- > wydanie na posiedzeniu wyroku skazującego, w którym jest propozycja kary uzgodnionej z podejrzanym

– rozpoczyna się postępowanie przed sądem (kolumna numer 2).

PRAWO DO SKŁADANIA WYJAŚNIEŃ I PRAWO DO MILCZENIA

Podczas przesłuchania masz prawo opowiedzieć swoją wersję zdarzenia, czyli czynu zabronionego, o który jesteś podejrzany. To są właśnie wyjaśnienia.

Nie musisz udowadniać, że jesteś niewinny. Nie masz też obowiązku dostarczania dowodów na swoją niekorzyść.

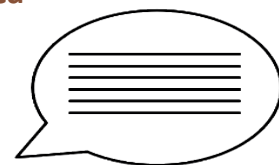
Gdy zostanie Ci przedstawiony zarzut, czyli gdy jesteś podejrzany, zostaniesz pouczone/pouczona o tym, że możesz:

- > złożyć wyjaśnienia,
- > odmówić złożenia wyjaśnień,
- > odmówić odpowiedzi na wszystkie pytania lub tylko niektóre pytania.

Nie musisz podawać przyczyn, dla których odmawiasz składania wyjaśnień albo odpowiedzi na pytania.

Możesz zażądać, by podczas przesłuchania **był obecny obrońca** (adwokat lub radca prawny).

Jednak jeśli Twój obrońca nie stawi się, to i tak można Cię przesłuchać.

Złożenie wyjaśnień odbywa się ustnie.

W trakcie przesłuchania w postępowaniu przygotowawczym masz prawo do złożenia wyjaśnień na piśmie. Możesz zażądać tego Ty lub Twój obrońca.

Pamiętaj jednak, że:

- w trakcie pisania nie możesz kontaktować się z innymi osobami,
- przesłuchujący może z ważnych powodów odmówić zgody na pisemne wyjaśnienia.

Wyjaśnienia możesz składać też co do każdego dowodu, gdy będziesz obecny/obecna w trakcie jego przeprowadzania (na przykład przy przesłuchaniu świadka lub podczas wizji lokalnej).

PRAWO DO OBROŃCY

W trakcie postępowania przygotowawczego i sądowego możesz mieć obrońcę – z wyboru albo z urzędu. Nie możesz mieć jednak więcej niż 3 obrońców jednocześnie.

Obrońca z **wyboru** to dowolnie wybrany obrońca, którego opłacasz Ty lub Twój rodzic albo opiekun.

Obrońca z **urzędu** to adwokat lub radca prawny, za którego płaci państwo.

Jeśli nie masz 18 lat i nie masz obrońcy, sąd (prezes lub referendarz sądowy) z własnej inicjatywy wyznaczy Ci obrońcę z urzędu. To obowiązek sądu.

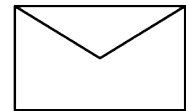
Jeśli zostaniesz skazany/skazana albo postępowanie zostanie warunkowo umorzony, sąd może nakazać Ci zapłacić za pracę obrońcy z urzędu.

Gdy jesteś tymczasowo aresztowany/aresztowana (to znaczy, gdy osadzono Cię w areszcie śledczym, bo zastosowano wobec Ciebie tak zwany środek zapobiegawczy), ze swoim obrońcą możesz:

- > rozmawiać osobiście (sam na sam),
- > kontaktować się listownie.

W wyjątkowych sytuacjach, gdy wymaga tego dobro postępowania, prokurator może być obecny przy Twojej rozmowie z obrońcą albo upoważnić do tego kogoś innego (ale tylko przez pierwszych 14 dni od dnia tymczasowego aresztowania).

Z tych samych powodów prokurator może kontrolować Twoją korespondencję z obrońcą. Ta kontrola nie może trwać dłużej niż 14 dni od dnia tymczasowego aresztowania.

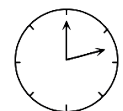
Jeżeli w toku postępowania **ukończysz 18 lat i sąd cofnie wyznaczonego dla Ciebie obrońcę z urzędu**, a nie stać Cię, by zapłacić obrońcy wynagrodzenie, możesz poprosić sąd o wyznaczenie obrońcy z urzędu.

W postępowaniu przygotowawczym:

- > na każdym etapie.

W postępowaniu sądowym:

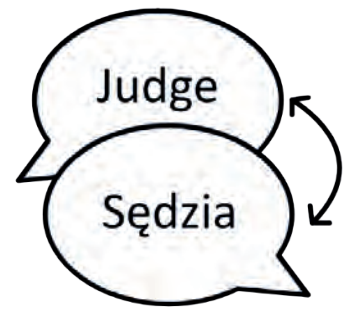
- > w terminie 7 dni od doręczenia Ci aktu oskarżenia. Jeśli złożysz wniosek po terminie albo nie przedstawiś w nim dowodów na to, że nie stać Cię na obrońcę, wniosek może zostać rozpoznany po wyznaczonym pierwszym terminie rozprawy albo posiedzenia sądu,
- > po pierwszym terminie rozprawy albo posiedzenia sądu. Musisz to zrobić tak, żeby nie było potrzeby zmiany kolejnego terminu rozprawy lub posiedzenia.

TŁUMACZ

Osobie, która nie mówi wystarczająco dobrze po polsku, pomaga tłumacz. Tłumacz może uczestniczyć w przesłuchaniu albo przy zapoznaniu z treścią dowodu.

Tłumacz przysługuje wtedy, gdy nie mówisz po polsku lub jeśli jest to potrzebne, bo jesteś osobą głuchą lub nie mówisz.

PRAWO DO INFORMACJI

Masz prawo do informacji. W szczególności do:

- > informacji, o co jesteś podejrzany/podejrzana i jaki postawiono Ci zarzut (jaki czyn jest Ci zarzucany),
- > informacji o dodatkowych zarzutach (uzupełnieniu zarzutów),
- > informacji o zmianie zarzutów,
- > informacji o kwalifikacji prawnej przestępstwa, które Ci się zarzuca (dotyczy to na przykład wskazania artykułu z Kodeksu karnego).

Możesz żądać:

- > podania ustnie podstaw postawionych Ci zarzutów,
- > uzasadnienia zarzutów na piśmie w terminie 14 dni,
- > zawiadomienia o terminie, w którym możesz zapoznać się z materiałami postępowania.

PRAWO DO SKŁADANIA WNIOSKÓW

Na każdym etapie postępowania masz prawo do składania wniosków dowodowych.

Takimi dowodami mogą być: przesłuchanie świadka, opinia biegłego, dokument, badanie lekarskie.

Wniosek dowodowy może **nie zostać** uwzględniony, gdy:

- niedopuszczalne jest przeprowadzenie dowodu (na przykład przeprowadzenie dowodu jest niezgodne z prawem),
- dowód jest nieistotny dla sprawy,
- dowód ma stwierdzić coś, co zostało udowodnione,
- dowód jest bezużyteczny. Z dowodu nie wynika to, co podlega udowodnieniu (na przykład wniosek o przesłuchanie świadka bez wskazania, o co sąd ma go zapytać),
- niemożliwe jest przeprowadzenie dowodu (na przykład gdy świadek zmarł lub gdy dokument został zniszczony),
- zmierza w sposób oczywisty do przedłużenia postępowania,
- został złożony po terminie, a o tym terminie Cię powiadomiono.

Jeśli złożyłeś/złożyłaś wniosek o wykonanie czynności, to **prowadzący postępowanie przygotowawcze** (śledztwo lub dochodzenie) **nie może odmówić udziału** w tej czynności Tobie ani Twojemu obrońcy.

Możesz żądać udziału również we wszystkich innych czynnościach postępowania (czyli także tych, o które to nie Ty wносиłeś/wnosiłaś).

Prokurator może odmówić Ci udziału w takich czynnościach **tylko w szczególnych wypadkach** – gdy zagrożony jest ważny interes postępowania albo gdy doprowadzenie Cię na czynność wiązałoby się z poważnymi trudnościami (gdy jesteś na przykład tymczasowo aresztowany/aresztowana).

Możesz być obecny/obecna przy czynności, która jest niepowtarzalna, chyba że przez zwłokę zachodzi niebezpieczeństwo zniekształcenia lub utraty dowodu.

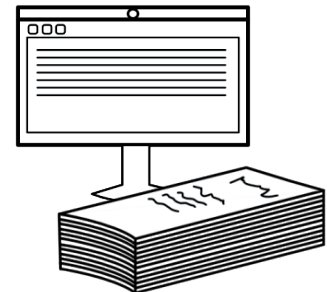

Gdy martwisz się, że świadka nie będzie można przesłuchać na rozprawie (na przykład gdy jest poważnie chory lub może umrzeć), możesz poprosić, aby przesłuchał go sąd, albo poprosić pisemnie prokuratora o wystąpienie do sądu z prośbą o przesłuchanie tego świadka.

Możesz zapoznawać się z treścią pisemnej opinii biegłego, a także brać udział w jego przesłuchaniu.

PRAWO DOSTĘPU DO AKT SPRAWY

Możesz żądać dostępu do akt sprawy oraz otrzymania kopii i odpisów tych dokumentów. Możesz zażądać ich wydania odpłatnie lub sporządzić je samodzielnie (na przykład sfotografować). Masz do tego prawo w postępowaniu przygotowawczym oraz w postępowaniu sądowym (również po ich zakończeniu).

W postępowaniu przygotowawczym w szczególnych przypadkach, ze względu na interes państwa albo dobro postępowania, można odmówić Ci dostępu do akt.

Gdy prokurator wniósł do sądu wniosek o zastosowanie tymczasowego aresztowania albo wniósł do sądu wniosek o przedłużenie tymczasowego aresztowania:

→ udostępnia Ci się akta w zakresie obejmującym dowody zawarte we wniosku o zastosowanie albo przedłużenie tymczasowego aresztowania.

Jeśli istnieje obawa niebezpieczeństwa dla świadka albo jego najbliższych, zeznania tego świadka nie będą Ci udostępniane.

KOŃCOWE ZAZNAJOMIENIE Z MATERIAŁAMI POSTĘPOWANIA

Ty lub Twój obrońca możecie zapoznać się z materiałami postępowania pod koniec postępowania przygotowawczego. Prokuratura, Policja albo inny organ prowadzący postępowanie poinformują Cię o tej możliwości, gdy tego zażadasz.

- ➔ Przed końcowym zapoznaniem z materiałami postępowania masz prawo wglądu do akt – w formie papierowej i elektronicznej.

Po zapoznaniu z materiałami postępowania masz

3 dni na to, by wnieść o uzupełnienie postępowania (na przykład o przeprowadzenie dodatkowych dowodów).

PRAWO DO MEDIACJI

Możesz wnieść o skierowanie sprawy do mediacji.

Mediacja jest metodą rozwiązywania konfliktów, w której osoba zaufana (mediator) pomaga w znalezieniu korzystnego rozwiązania dla obu stron postępowania (pokrzywdzonego i oskarżonego).

Jakie są korzyści mediacji?

- ➔ Mediacja stwarza warunki wzajemnego zrozumienia.
- ➔ Mediacja pomaga w zawarciu porozumienia.
- ➔ Mediacja umożliwia uzgodnienie z pokrzywdzonym sposobu naprawienia szkody.
- ➔ Zawarcie porozumienia jest brane pod uwagę przez sąd przy wydawaniu orzeczenia w sprawie.
- ➔ Mediator, który prowadzi mediację, musi zachować w tajemnicy jej przebieg. Mediacja ma poufny charakter.

O mediację może wnieść też pokrzywdzony. Może ją również zaproponować organ prowadzący postępowanie.

Udział w mediacji jest **dobrowolny**. Oznacza to, że nie musisz się na nią godzić.

PRAWO DO UZGODNIENIA KARY

Istnieje możliwość zakończenia postępowania karnego wydaniem przez sąd wyroku akceptującego uzgodnienia podejrzanego i prokuratora co do kary i środków karnych.

Pamiętaj, że takie uzgodnienie jest możliwe tylko wtedy, gdy zarzucany Ci czyn zabroniony jest występkiem (dolna granica kary pozbawienia wolności za zarzucane Ci przestępstwo jest niższa niż 3 lata). Uzgodnienie musi nastąpić, zanim prokurator skieruje do sądu akt oskarżenia, i musi ono uwzględniać prawa pokrzywdzonego.

W tym wypadku masz prawo do zapoznania się z aktami.

Co może zrobić prokurator?

- ➔ Prokurator może przekazać do sądu tylko wnioski o skazanie i wymierzenie uzgodnionych z Tobą kar lub innych środków. Może tak postąpić, gdy przyznajesz się do winy, a w świetle Twoich wyjaśnień okoliczności popełnienia przestępstwa i Twoja wina nie budzą wątpliwości, a Twoja postawa wskazuje, że cele postępowania zostaną osiągnięte. To pozwala prokuratorowi na odstąpienie od przeprowadzania innych dowodów albo przeprowadzenie tylko tych, które są niezbędne.
- ➔ Prokurator może przekazać do sądu akt oskarżenia wraz z wnioskiem o skazanie i wymierzenie uzgodnionych z Tobą kar lub innych środków. Może tak postąpić, gdy okoliczności popełnienia przestępstwa i Twoja wina nie budzą wątpliwości, Twoje oświadczenia dowodowe nie są sprzeczne z ustaleniami dokonanymi w postępowaniu przygotowawczym, a Twoja postawa wskazuje, że cele postępowania zostaną osiągnięte.

Sąd może uwzględnić taki wniosek tylko wtedy, gdy nie sprzeciwi się mu pokrzywdzony. Pokrzywdzony musi być prawidłowo powiadomiony o terminie posiedzenia, na którym sąd będzie zajmował się wnioskiem.

PRAWO DO ZŁOŻENIA WNIOSKU O WYDANIE WYROKU SKAZUJĄCEGO

Gdy jesteś oskarżony/oskarżona o przestępstwo zagrożone karą nie większą niż 15 lat pozbawienia wolności, możesz złożyć wniosek o wymierzenie Ci określonej kary lub środka karnego, orzeczenie przepadku lub środka kompensacyjnego bez przeprowadzania postępowania dowodowego. Wniosek może też dotyczyć wydania orzeczenia co do kosztów postępowania. Możesz to zrobić samodzielnie:

- przed doręczeniem Ci zawiadomienia o terminie rozprawy. Sąd może uwzględnić wniosek tylko wtedy, gdy prokurator i pokrzywdzony się temu nie sprzeciwią,
- na rozprawie, ale tylko do chwili zakończenia pierwszego przesłuchania wszystkich oskarżonych. Sąd może uwzględnić wniosek tylko wtedy, gdy prokurator wyrazi zgodę, a pokrzywdzony nie sprzeciwi się.

W obu przypadkach pokrzywdzony musi być prawidłowo powiadomiony o terminie posiedzenia, na którym sąd będzie zajmował się Twoim wnioskiem.

OGRANICZENIA ZARZUTÓW APELACJI

Jeśli uzgodniłeś/uzgodniłaś wysokość kary albo złożyłeś/złożyłaś wniosek o skazanie i wymierzenie ustalonych kar, podstawą apelacji (czyli odwołania od wyroku sądu pierwszej instancji) **nie mogą** być zarzuty:

Związane
z treścią
zawartego
porozumienia

- błędu w ustaleniach faktycznych (na przykład to, że nie zgadzasz się z opisem zdarzenia),
- rażącej niewspółmierności kary, środka karnego, nawiązki lub niesłusznego zastosowania albo braku zastosowania środka zabezpieczającego, przepadku

albo innego środka (na przykład nie zgadzasz się z wysokością kary pozbawienia wolności albo uważasz, że orzeczony zakaz prowadzenia pojazdów jest zbyt długi).

TWOJE OBOWIĄZKI

Jako podejrzany masz obowiązek:

- > poddać się oględzinom ciała i określonym badaniom, a także poddać się pobraniu wymazu ze śluzówki policzków przez policjanta lub inną uprawnioną osobę,
- > stawiać się na wezwania,
- > poinformować prowadzącego postępowanie, jeżeli zmienisz miejsce pobytu na czas dłuższy niż 7 dni,
- > poinformować prowadzącego postępowanie, że zmieniłeś/zmieniłaś numer telefonu, faksu, adres poczty elektronicznej.

Jeżeli tego nie zrobisz, mogą spotkać Cię przykre konsekwencje. Możesz na przykład zostać zatrzymany/zatrzymana lub doprowadzony/doprowadzona.

USPRAWIEDLIWIENIE NIESTAWIENICTWA NA WEZWANIE

Sąd lub organ postępowania przygotowawczego (na przykład prokurator, Policja) może Cię wezwać do tego, byś w wyznaczonym terminie osobiście stawił się/stawiła się w celu przeprowadzenia różnych czynności.

Co zrobić, gdy nie możesz stawić się osobiście w tym dniu?

Gdy jesteś chory/chora, **musisz uzyskać i przedstawić zaświadczenie wystawione przez lekarza sądowego**. Inne zwolnienie (od lekarza z przychodni, który nie jest lekarzem sądowym, popularne L-4) albo inne zaświadczenie nie są wystarczające.

Wykaz lekarzy sądowych prowadzi prezes każdego sądu okręgowego. Wykaz ten znajdziesz na stronie internetowej sądu okręgowego w zakładce „Lekarze sądowi”.

Gdy usprawiedliwisz swoje niestawienie, możesz wnieść o to, aby nie przeprowadzano czynności bez Ciebie.

Czynności nie przeprowadza się, gdy Cię nie ma, a brakuje dowodu, że zawiadomiono Cię o czynności, oraz gdy jest uzasadnione przypuszczenie, że Twoja nieobecność jest wynikiem siły wyższej (przeszkód żywiołowych lub innych wyjątkowych przyczyn).

A co, gdy przebywasz za granicą?

Możesz zostać wtedy przesłuchany/przesłuchana przez konsula, ale **tylko za Twoją zgodą**.

Nie stosuje się wtedy przepisów o obowiązku stawiennictwa i konsekwencjach niestawiennictwa na przesłuchanie i udziale biegłych.

KTO MOŻE CI TOWARZYSZYĆ PODCZAS PRZESŁUCHANIA

Jeżeli nie masz ukończonych 18 lat, podczas **śledztwa lub dochodzenia** może być z Tobą przedstawiciel ustawowy (rodzic, opiekun) lub osoba, pod której pieczęą pozostajesz, albo osoba pełnoletnia, którą wskażesz. Przedstawiciel ustawowy zawsze powinien działać na Twoją korzyść.

Podczas czynności śledztwa lub dochodzenia mogą być obecni przedstawiciel ustawowy lub osoba pełnoletnia, którą wskażesz. Osoby te nie będą mogły brać udziału w czynności, jeżeli ich obecność nie będzie dla Ciebie korzystna lub będzie utrudniać te czynności.

Na Twój wniosek podczas posiedzenia lub rozprawy **w sądzie** może być z Tobą

przedstawiciel ustawowy (rodzic, opiekun) lub osoba, pod której pieczęą pozostajesz.

Jeżeli nie masz takiej osoby lub udział takiej osoby może naruszać Twoje prawa lub interesy, jest niecelowy z uwagi na Twoje dobro, uniemożliwia

przeprowadzenie posiedzenia albo rozprawy albo utrudnia je w istotny sposób, możesz wskazać inną osobę pełnoletnią.

Jeżeli nie wskażesz takiej osoby lub ją wskażesz, ale jej obecność może prowadzić do naruszenia Twoich praw lub interesów, jest niecelowa ze względu na Twoje dobro, uniemożliwia przeprowadzenie posiedzenia albo rozprawy albo utrudnia je w istotny sposób, przewodniczący (sędzia) wyznacza dla Ciebie asystenta rodziny.

Asystent rodziny będzie z Tobą na rozprawie lub na posiedzeniu.

WZÓR

**Wyjaśnienia co do zakresu uprawnień i obowiązków
oraz sposobu i warunków przesłuchania dla podejrzanego
nieporadnego ze względu na wiek lub stan zdrowia**

Minister Sprawiedliwości wydał rozporządzenie i załącznik do rozporządzenia. Załącznik nazywa się **Pouczenie o uprawnieniach i obowiązkach podejrzanego**.

To jest tekst łatwy do czytania i zrozumienia **Pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach podejrzanego**.

To opracowanie ma pomóc Ci zrozumieć, jakie prawa i obowiązki ma podejrzanym w postępowaniu karnym.

Rozporządzenie znajdziesz w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej. Poproś o pomoc osobę wspierającą.

Podejrzany może być każdy człowiek.
Kobieta, mężczyzna.

Postępowanie karne to praca Policji, prokuratury, innych uprawnionych służb oraz sądu.
Wszyscy oni sprawdzają, czy ktoś popełnił przestępstwo.

Przestępstwo to na przykład kradzież, oszustwo, pobicie.

Najpierw jest **postępowanie przygotowawcze**.

Prowadzi je Policja, prokurator.
Czasami postępowanie przygotowawcze mogą prowadzić inne służby, na przykład Straż Graniczna.

Oni przygotowują akt oskarżenia albo wnioski, na przykład o skazanie albo warunkowe umorzenie postępowania.

Potem jest **postępowanie sądowe**.
Na końcu jest orzeczenie sądu.
Może to być wyrok albo postanowienie.

Jeśli:

- zgłosiłeś na Policję, że ktoś popełnił przestępstwo, albo
 - na przykład Policja, Straż Graniczna, prokurator wykryli przestępstwo,
- to zaczyna się **postępowanie przygotowawcze**.

To śledztwo albo dochodzenie.

Teraz osoba, która prowadzi postępowanie przygotowawcze, szuka informacji i dowodów przestępstwa.

Postępowanie może prowadzić policjant lub prokurator.

Kiedy Policja lub prokurator podejrzewa, kto mógł popełnić przestępstwo, może zatrzymać taką osobę.

To się nazywa **zatrzymanie**.

Policja lub prokurator zatrzymuje **podejrzanego**.

Jeśli ktoś jest podejrzanym, to nie oznacza, że popełnił przestępstwo.

To będzie ustalane.

Osobę można zatrzymać na 48 godzin.

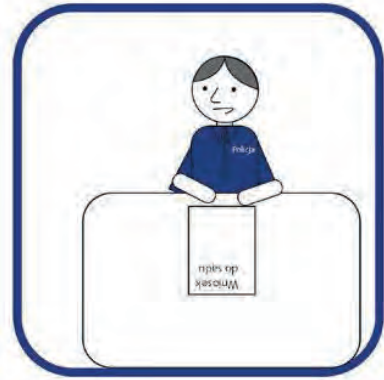
Na przykład Policja zatrzymała podejrzanego w poniedziałek o godzinie 16.35.

Policja musi go wypuścić najpóźniej w środę o godzinie 16.35.

Gdy prokurator uzna, że nie może podejrzanego zwolnić w ciągu 48 godzin, pisze do sądu **wniosek o tymczasowe aresztowanie**.

Sąd może wydać postanowienie o tymczasowym aresztowaniu. Albo sąd może wypuścić podejrzanego.

Przykład:

Policja zatrzymała podejrzanego w poniedziałek o godzinie 16.35. W środę o godzinie 16.00 prokurator składa do sądu wniosek, żeby aresztować podejrzanego. Sąd musi zająć się tą sprawą do czwartku do godziny 16.00.

Czyli ma na to 24 godziny.

Jeśli sąd tego nie zrobi, to Policja musi wypuścić podejrzanego.

Sąd może zgodzić się na tymczasowe aresztowanie, jeśli obawia się, że podejrzanym może na przykład uciec lub ukryć się. Albo że podejrzanym może popełnić inne poważne przestępstwo.

Tymczasowe aresztowanie oznacza, że podejrzanym przebywa w areszcie, czyli nie jest na wolności.

W sprawie karnej oprócz podejrzanego bierze udział pokrzywdzony. Mogą też brać udział świadkowie.

Pokrzywdzony to osoba, której ktoś zrobił coś złego. Na przykład ją pobił, okradł lub oszukał.

Świadek widział przestępstwo lub coś o nim wie. Na przykład zna osobę, która popełniła przestępstwo.

Pokrzywdzony i świadek składają **zeznania**. To znaczy, że mówią to, co wiedzą na temat przestępstwa. Jest to zapisywane w protokole.

Pokrzywdzony i świadek muszą podpisać protokół.

Podejrzanym też jest przesłuchiwany. Podejrzanym nie składa zeznań. To, co mówi podejrzanym, nazywa się **wyjaśnieniami**.

Gdy Policja i prokurator zebrali informacje i dowody i uważają, że podejrzany popełnił przestępstwo, to piszą do sądu.

Mogą napisać:

- wniosek o warunkowe umorzenie postępowania,
- wniosek o skazanie,
- **akt oskarżenia.**

W akcie oskarżenia podejrzanego nazywa się **oskarżonym**. **Oskarżony** to osoba, która mogła popełnić przestępstwo.

Sąd ustali, czy są na to dowody.

W akcie oskarżenia są też informacje:

- jakie przestępstwo mógł popełnić oskarżony. **To są zarzuty,**
- jakie zebrano dowody.

Czasami też można tam znaleźć informację, jaką oskarżony powinien otrzymać karę.

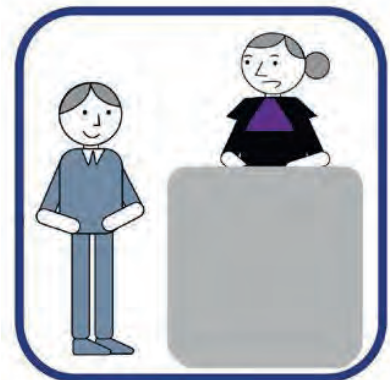

Teraz rozpoczyna się **postępowanie sądowe**.

Prokurator lub sąd opowiadają krótko, jaki zarzut jest w akcie oskarżenia.

Sąd prowadzi postępowanie.

Sąd sprawdza, jak było naprawdę. Sprawdza, czy oskarżony jest winny. Potem wyda wyrok (czasem postanowienie).

1. Wyjaśnienia

Jeśli jesteś podejrzany w postępowaniu karnym, w czasie **przesłuchania** możesz:

- składać wyjaśnienia, czyli wytłumaczyć, co się stało,
- odmówić składania wyjaśnień,
- odmówić odpowiedzi na poszczególne pytania.

Nie musisz mówić, dlaczego odmawiasz składania wyjaśnień lub odpowiedzi na pytania.

W czasie przesłuchania w postępowaniu przygotowawczym możesz powiedzieć, że chcesz składać wyjaśnienia na piśmie. Policjant lub prokurator może odmówić.

Ale musi Ci wyjaśnić, dlaczego odmawia.

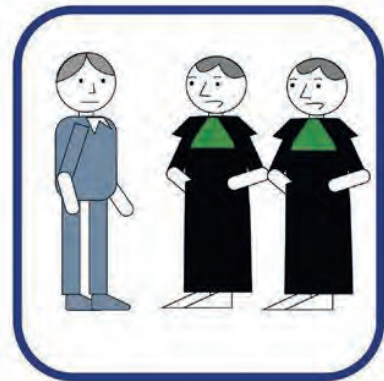
Ważne! W czasie gdy pisziesz wyjaśnienia, nie możesz kontaktować się z innymi osobami.

Gdy będziesz przy tym, jak Policja lub prokurator sprawdza dowody przestępstwa (na przykład ogląda nagrania z kamer na ulicy), możesz złożyć wyjaśnienia do tego dowodu.

2. Pomoc prawna

Jako podejrzany w postępowaniu karnym masz prawo do pomocy obrońcy. Możesz wybrać jednego obrońcę, dwóch lub trzech obrońców.

Jeśli zostałeś tymczasowo aresztowany, możesz rozmawiać z obrońcą bez świadków. Możesz też pisać z aresztu listy do obrońcy.

Czasami w postępowaniu przygotowawczym:

- podczas Twoich rozmów z obrońcą będą obecni prokurator lub osoba upoważniona przez prokuratora,
- Twoja korespondencja z obrońcą będzie kontrolowana. To znaczy, że prokurator może czytać to, co piszesz do obrońcy.

Takie sytuacje mogą trwać najwyżej 14 dni od tymczasowego aresztowania.

Jeśli udowodnisz, że nie masz pieniędzy, sąd może wybrać dla Ciebie **obrońcę z urzędu**. Za obrońcę z urzędu nie musisz płacić. Musisz złożyć taki wniosek do sądu.

Na koniec postępowania może zapaść wyrok, że jesteś winny.

Wyjątkowo, na przykład gdy okaże się, że masz pieniądze, sąd może kazać Ci zapłacić za obrońcę z urzędu.

3. Usprawiedliwianie nieobecności

Jeśli jesteś chory i nie możesz przyjść na Policję, do prokuratora albo do sądu, musisz przesłać zaświadczenie lekarskie.

Ważne! Takie zaświadczenie może napisać tylko **lekarz sądowy**.

Możesz też usprawiedliwić nieobecność w innych sytuacjach. Na przykład gdy zdarzy się wypadek i nie możesz przyjść.

4. Pomoc tłumacza

Jeśli nie znasz dobrze języka polskiego, możesz skorzystać z pomocy tłumacza. Nie będziesz płacić za tłumacza.

Tłumacz będzie w każdej sytuacji, w której bierzesz udział. Na przesłuchaniu Ciebie, przesłuchaniu świadków, na rozprawie w sądzie.

Dostaniesz przetłumaczony akt oskarżenia.
Dostaniesz też inne dokumenty i decyzje,
które możesz zaskarżyć oraz które kończą
postępowanie.

Zaskarżyć to znaczy złożyć zażalenie albo
apelację.

Sąd ogłosi Ci przetłumaczoną decyzję, która
kończy rozprawę.

5. Informacja o treści zarzutów

Masz prawo do informacji, o co jesteś
podejrzany.

Masz prawo:

- poznać treść **zarzutów**,
- poznać zmiany i uzupełnienia zarzutów,
- dowiedzieć się, jakie kary są za te
przestępstwa.

Zanim zapoznasz się z aktami postępowania,
masz prawo:

- żądać ustnej informacji, jakie masz zarzuty,
- otrzymać uzasadnienie zarzutów na piśmie
najpóźniej do 14 dni.

Podejrzany ma prawo złożyć wnioski o różne
czynności w postępowaniu.

Możesz wnioskować na przykład, żeby:

- przesłuchać jakiegoś świadka,
- otrzymać jakiś dokument,
- poprosić o opinię biegłego. **Biegły sądowy**
to specjalista. Na przykład księgowy lub
lekarz.

Możesz dostać odmowę, jeśli na przykład:

- Twój dowód jest niezgodny z prawem,
- Twój dowód jest mało ważny dla sprawy,
- Twoim celem jest tylko przedłużenie postępowania.

Ty i Twój obrońca możecie brać udział w czynności, jeśli Ty złożyłeś o nią wniosek. Na przykład w przesłuchaniu świadka. Policja lub prokurator nie może Ci odmówić udziału.

Masz prawo być też podczas innych czynności. Możesz napisać o to wnioski. Ale prokurator czasem może Ci odmówić. Na przykład z powodu spraw ważnych dla postępowania.

Jeśli jakaś czynność postępowania wydarzy się tylko jeden raz, możecie wziąć w niej udział Ty i Twój obrońca. Na przykład podczas oglądania miejsca wypadku. Możesz dostać odmowę, jeśli na przykład przedłuży to postępowanie.

Jeśli w czasie postępowania przygotowawczego świadek jest bardzo chory, to może nie dożyć do rozprawy w sądzie.

Wtedy poproś, żeby przesłuchał go sąd. O takie przesłuchanie możesz też napisać wniosek do prokuratora.

Jeśli opinia biegłego jest dowodem w sprawie, możesz uczestniczyć w przesłuchaniu biegłego.

Możesz też przeczytać jego opinię.

6. Dostęp do akt sprawy

Podejrzany ma prawo przeczytać dokumenty dotyczące swojej sprawy w postępowaniu przygotowawczym i sądowym. Są to **akta sprawy**.

Możesz poprosić o kopie dokumentów z akt sprawy.

Za kopie musisz zapłacić.

Akta sprawy mogą Ci zostać udostępnione w postaci elektronicznej.

Możesz też sam zrobić zdjęcia akt sprawy.

W postępowaniu przygotowawczym czasem nie możesz przeczytać akt od razu. Na przykład w ważnej sprawie dla państwa.

Ty i Twój obrońca możecie zobaczyć akta sprawy z dowodami, jeśli:

- prokurator złożył wniosek, abyś trafił do aresztu tymczasowego,
- jesteś w areszcie i prokurator złożył wniosek, żebyś dalej pozostawał w areszcie.

W aktach sprawy przeczytasz, dlaczego jesteś w areszcie.

Gdy sprawa jest w sądzie, zawsze możesz poprosić o przejrzenie akt.

Jeśli prokurator, składając wniosek do sądu o zastosowanie tymczasowego aresztowania, stwierdzi, że możesz zrobić krzywdę świadkowi i jego rodzinie, nie pokaże Ci jego zeznań.

7. Końcowe zaznajomienie się z materiałami postępowania

Podejrzany i jego obrońca mają prawo zobaczyć akta sprawy i inne dokumenty przed zakończeniem postępowania przygotowawczego.

Jest to **końcowe zaznajomienie z materiałami postępowania**. Niektóre akta prokurator może Ci udostępnić w postaci elektronicznej.

W ciągu 3 dni od końcowego zaznajomienia z materiałami możesz złożyć wniosek o uzupełnienie śledztwa.

Na przykład żeby prokurator przesłuchał jeszcze jakiegoś świadka. Czyli przeprowadził nowe dowody.

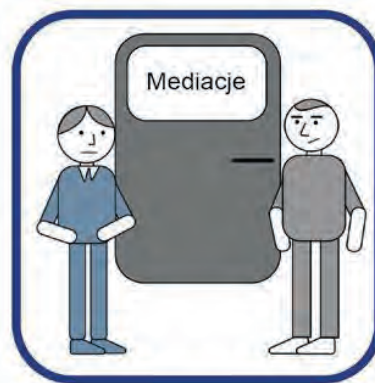

8. Postępowanie mediacyjne

Podejrzany ma prawo do postępowania mediacyjnego. To znaczy, że możesz poprosić o spotkania z pokrzywdzonym.

Takie spotkania to **mediacje**.

Udział w postępowaniu mediacyjnym jest **dobrowolny**. To znaczy, że nikt Cię nie może do tego zmusić. Do mediacji potrzebna jest Twoja zgoda i zgoda pokrzywdzonego.

Postępowanie mediacyjne prowadzi mediator.

Mediator rozmawia z pokrzywdzonym i podejrzanym. Pomaga zrozumieć problem.

Pilnuje, żeby wszyscy przestrzegali ustalonych zasad rozmowy.

Mediator nie narzuca swoich pomysłów. Pokrzywdzony i podejrzany sami uzgadniają rozwiązanie. Ustalają, jak podejrzany naprawi szkodę pokrzywdzonemu. Na przykład podejrzany może przeprosić i zapłacić uzgodnioną sumę pieniędzy.

Mediator musi zachować tajemnicę.

Nie może mówić, co się działo.

Sąd nie może przesłuchiwać mediatora jako świadka.

Jeśli pokrzywdzony i podejrzany uzgodnią rozwiązanie, sąd może to uwzględnić, gdy będzie wymierzał karę.

9. Uzgodnienie wymiaru kary

Czasem podejrzany może uzgodnić z prokuratorem, że sprawa będzie bez przeprowadzania wszystkich dowodów.

Nie może tak być, gdy najmniejsza kara za przestępstwo według przepisu to 3 lata więzienia.

Podejrzany z prokuratorem uzgadniają, co dokładnie będzie napisane we wniosku do sądu.

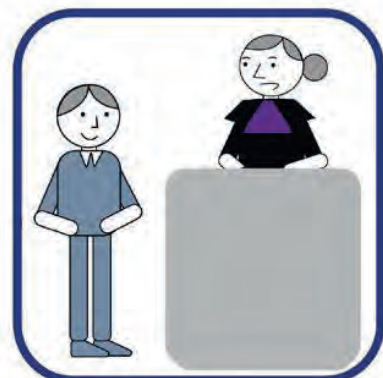

Gdy przyznajesz się, a prokurator uważa, że mówisz prawdę, to może nie przeprowadzać innych dowodów. Może wysłać do sądu wniosek o skazanie Cię na uzgodnioną karę.

Gdy prokurator uważa, że popełniłeś przestępstwo, bo pokazują to przeprowadzone dowody, może dołączyć wniosek o skazanie Cię na uzgodnioną karę do aktu oskarżenia.

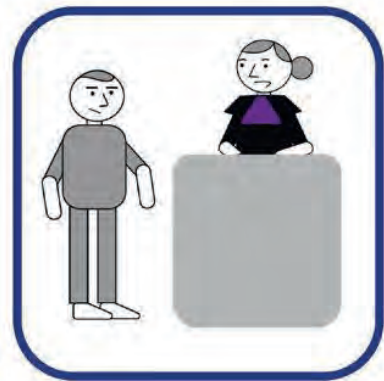
Ostateczną decyzję podejmie sąd. Będzie to możliwe, jeśli pokrzywdzony nie sprzeciwi się.

Prokurator może zarzucić Ci przestępstwo, za które jest kara do 15 lat więzienia. Wtedy sam możesz napisać wniosek do sądu o karę bez przeprowadzania dowodów. Wniosek trzeba złożyć w sądzie, zanim dostaniesz wezwanie na pierwszą rozprawę. Sąd uwzględni wniosek, jeśli pokrzywdzony i prokurator nie sprzeciwią się.

Wniosek o skazanie Cię na karę bez przeprowadzania dowodów możesz złożyć także w czasie pierwszej rozprawy. Gdy w Twojej sprawie jest kilku oskarżonych, możesz to zrobić, zanim sąd przesłucha wszystkich oskarżonych. Sąd uwzględni wniosek, jeśli pokrzywdzony nie sprzeciwi się, a prokurator się zgodzi.

10. Informacje ogólne

Podjezrzany w postępowaniu karnym nie musi udowadniać, że jest niewinny. Nie musi dostarczać dowodów przestępstwa. Takie dowody mogą mu zaszkodzić.

Podjezrzany w postępowaniu karnym ma różne obowiązki. Musisz zgodzić się na badania lekarskie. Na przykład lekarz może pobrać Twoją krew do badania. Może też Cię zbadać lekarz psychiatra lub psycholog.

Podejrzany musi zgodzić się, żeby Policja:

- sprawdziła jego odciski palców,
- wzięła do badania jego włosy lub ślinę.

Policja zrobi zdjęcia podejrzanemu.

Może pokazać go świadkom przestępstwa.

Jest to **okazanie**.

Jeśli nie spełnisz swoich obowiązków, Policja może Cię zatrzymać.

Zatrzymanie to pozbawienie kogoś wolności osobistej. Osoba zatrzymana nie może pójść do domu ani na zakupy. Musi robić to, co jej każą.

Podejrzany ma obowiązek:

- poinformować prokuraturę lub sąd o zmianie miejsca zamieszkania lub miejsca pobytu.

Na przykład musisz poinformować prokuraturę lub sąd, jeśli wyjeżdżasz na dłużej niż 7 dni. Albo że z powodu innej sprawy trafiłeś do aresztu lub więzienia. Musisz podać nowy adres zamieszkania lub pobytu. Jeśli jesteś w więzieniu, musisz podać adres więzienia,

- poinformować prokuraturę lub sąd, jeśli zmieniłeś numer telefonu lub adres mejlowy,
- przyjść na każde wezwanie prokuratury lub sądu.

Jeśli nie przyjdiesz na wezwanie, Policja może Cię zatrzymać i przyprowadzić do prokuratury lub sądu,

- podać, kto może odebrać listy z sądu, kiedy nie przebywasz w kraju. Jeśli tego nie zrobisz, sąd wyśle list na Twój adres, który ma w aktach.

Nawet jeśli tam nie mieszkasz. Jeśli nie podasz nowego adresu, sąd lub prokuratura uzna, że odebrałeś pismo.

Jeśli listonosz lub kurier nie będzie mógł dać listu Tobie, domownikowi lub wskazanej przez Ciebie osobie, zostawi list na najbliższej poczcie lub w punkcie odbioru przesyłek. Czasami może zostawić list na najbliższym komisariacie Policji lub w urzędzie gminy. Wtedy na drzwiach listonosz lub kurier zostawi informację, gdzie możesz odebrać list.

Podejrzany musi odebrać pismo w ciągu 7 dni.

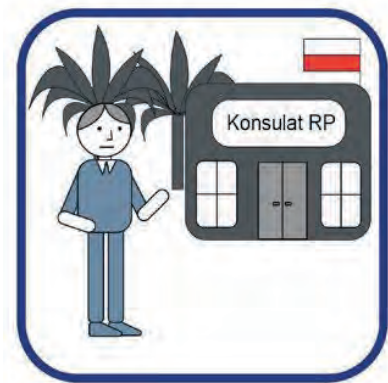
Jeśli nie odbierzesz listu, dostaniesz informację, że masz kolejne 7 dni na odbiór. **Ważne!** Jeśli drugi raz nie odbierzesz listu, sąd lub prokuratura uzna list za dostarczony.

11. Przesłuchanie przez konsula

Jeśli w czasie postępowania jesteś za granicą, możesz być przesłuchany przez konsula.

Konsul to urzędnik. Jest przedstawicielem Polski w innym kraju.

Ważne!

Konsul może Cię przesłuchać tylko wtedy, kiedy się na to zgodzisz.

Możesz odmówić udziału w przesłuchaniu.

WZÓR

Wyjaśnienia co do zakresu uprawnień i obowiązków oraz sposobu i warunków przesłuchania dla pokrzywdzonego, który nie ukończył 18 lat

POKRZYWDZONY

JESTEŚ POKRZYWDZONYM POPEŁNIONYM PRZESTĘPSTWEM

Oznacza to, że Twoje dobro zostało naruszone lub zagrożone bezpośrednio przez przestępstwo.

Pokrzywdzonemu przysługują w postępowaniu karnym określone uprawnienia.

Ma też określone obowiązki.

Jesteś małoletni/m małoletnia i zgodnie z prawem nie możesz samodzielnie podejmować czynności w postępowaniu karnym – korzystać ze wszystkich swoich uprawnień.

W Twoim imieniu działa Twój przedstawiciel ustawowy (rodzic albo opiekun).

To on składa za Ciebie na przykład oświadczenia czy wnioski, a ponadto może wnieść odwołanie od orzeczenia.

Jeżeli żaden z Twoich rodziców nie będzie mógł działać za Ciebie w postępowaniu karnym, sąd opiekuńczy ustanowi dla Ciebie reprezentanta dziecka. To adwokat lub radca prawny, który wie, jak rozmawiać z dzieckiem, i zna jego potrzeby.

Jeżeli masz jakieś wątpliwości co do swoich praw i obowiązków, coś zostało napisane w sposób niezrozumiały albo jest niejasne, masz prawo pytać i prosić o podanie dodatkowych i szczegółowych informacji.

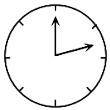
1. POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE	2. POSTĘPOWANIE SĄDOWE	3. POSTĘPOWANIE WYKONAWCZE
<p>To pierwszy etap. Rozpoczyna go złożenie zawiadomienia o przestępstwie lub ujawnienie przestępstwa przez Policję, prokuraturę lub inne organy prowadzące postępowanie przygotowawcze. Są dwa rodzaje postępowania przygotowawczego:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) śledztwo, 2) dochodzenie. 	<p>To drugi etap. Postępowanie toczy się przed sądem pierwszej instancji. Kończy się wydaniem orzeczenia. Może to być:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) wyrok albo 2) postanowienie. 	<p>To trzeci etap. Jest prowadzony, jeśli orzeczenie sądu trzeba wykonać. Na przykład trzeba zapłacić grzywnę lub przeprosić pokrzywdzonego.</p>
<p>Etap drugi może mieć dwie części. Ta druga część to postępowanie odwoławcze. W tym postępowaniu sprawą zajmuje się sąd drugiej instancji. Jeśli strona (oskarżony, prokurator, oskarżyciel posiłkowy, którym może być pokrzywdzony/pokrzywdzona) nie zgadza się z orzeczeniem sądu pierwszej instancji, może odwołać się do sądu drugiej instancji.</p>	<p>POSTĘPOWANIE ODWOŁAWCZE</p>	

Pokrzywdzony jest stroną (czynnym uczestnikiem) w postępowaniu przygotowawczym – czyli na etapie prowadzonym przez Policję, prokuratora lub inne organy prowadzące postępowanie przygotowawcze.

Gdy sprawa przechodzi do sądu, możesz złożyć oświadczenie na piśmie albo ustnie w sądzie (na przykład na rozprawie), że chcesz działać w sprawie jako oskarżyciel posiłkowy. Wtedy będziesz stroną w postępowaniu przed sądem.

Oskarżyciel posiłkowy to ktoś, kto w postępowaniu sądowym występuje obok prokuratora. Bierze on czynny udział w sprawie, na przykład składa wnioski dowodowe, może wnieść apelację. Jeśli nie złożysz takiego oświadczenia, będziesz tylko biernym uczestnikiem postępowania (na przykład nie będziesz mógł/mogła wnieść apelacji).

Oświadczenie o tym, że chcesz być oskarżycielem posiłkowym, musisz złożyć (w Twoim przypadku Twój rodzic, opiekun albo pełnomocnik) najpóźniej **do czasu rozpoczęcia przewodu sądowego** (jest to moment przed zwiążym przedstawieniem zarzutów).

Po odczytaniu aktu oskarżenia nie będziesz już mógł/mogła złożyć oświadczenia o tym, że chcesz być oskarżycielem posiłkowym.

PEŁNOMOCNIK

Możesz skorzystać z pomocy profesjonalnego pełnomocnika: adwokata lub radcy prawnego.

Są dwa rodzaje pełnomocników:

- ➔ **pełnomocnik z wyboru** – to pełnomocnik, którego wybiera i któremu wynagrodzenie płaci pokrzywdzony (w Twoim przypadku Twój rodzic albo opiekun),
- ➔ **pełnomocnik z urzędu** – to pełnomocnik wyznaczony przez sąd, któremu wynagrodzenie wypłaca państwo. Jeśli nie stać Cię na opłacenie pełnomocnika z wyboru, Twój rodzic albo opiekun ma prawo złożyć wniosek o wyznaczenie pełnomocnika z urzędu. Wniosek trzeba złożyć do sądu lub do prokuratora, który przekaże wniosek do sądu. Sąd zapozna się z wnioskiem i podejmie decyzję – może ustanowić pełnomocnika albo go nie ustanowić.

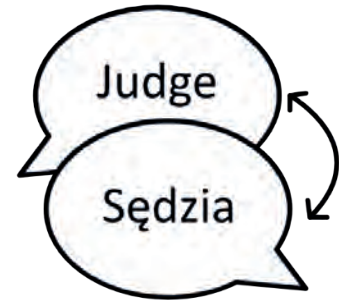
Jako pokrzywdzony nie możesz mieć więcej niż trzech pełnomocników z wyboru w jednym czasie.

Możliwe jest wyznaczenie pełnomocnika tylko do udziału w konkretnej czynności. Może on na przykład być obecny przy oględzinach, w których pokrzywdzony nie chce uczestniczyć bezpośrednio albo które są dla tej osoby szczególnie trudne.

TŁUMACZ

Osobie, która nie mówi wystarczająco dobrze po polsku, pomaga tłumacz. Może on uczestniczyć w przesłuchaniu albo przy zapoznaniu z treścią dowodu.

Tłumacz przysługuje wtedy, gdy nie mówisz po polsku lub jeśli jest to potrzebne, bo jesteś osobą głuchą lub nie mówisz.

PRAWO DO UCZESTNICTWA W CZYNNOŚCI

Zostaniesz powiadomiony/powiadomiona o każdej czynności, w której masz prawo wziąć udział.

Co zrobić, gdy nie możesz stawić się osobiście w tym dniu?

Gdy jesteś chory/chora, **musisz uzyskać i przedstawić zaświadczenie wystawione przez lekarza sądowego**. Wykaz lekarzy sądowych prowadzi prezes każdego sądu okręgowego. Wykaz ten znajdziesz na stronie internetowej sądu okręgowego w zakładce „Lekarze sądowi”.

→ Inne zwolnienie (od lekarza, który nie jest lekarzem sądowym) albo inne zaświadczenie nie jest wystarczające.

UWAGA: Gdy usprawiedliwisz swoje niestawiennictwo, możesz złożyć wniosek, w którym zwrócisz się, aby nie przeprowadzać czynności bez Ciebie.

Czynności nie przeprowadza się, gdy Cię nie ma, a brakuje dowodu, że zawiadomiono Cię o czynności, oraz gdy jest uzasadnione przypuszczenie, że Twoja nieobecność jest wynikiem siły wyższej (przeszkód żywiołowych lub innych wyjątkowych przyczyn).

OBECNOŚĆ OSOBY ZAUFANEJ

W postępowaniu przygotowawczym podczas czynności z Twoim udziałem może być obecna osoba, którą wskażesz. Dobrze, aby była to osoba, która Cię wesprze – aby był to ktoś, komu ufasz.

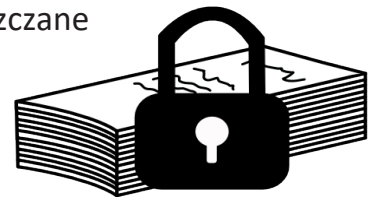
Osoba ta może Ci jednak towarzyszyć tylko wówczas, gdy jej obecność nie uniemożliwi albo nie utrudni przeprowadzenia tej czynności.

TWOJE DANE

Niektóre Twoje dane nie są ujawniane w aktach sprawy.

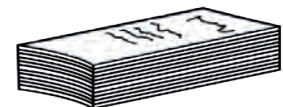
Chodzi o dane takie jak adres zamieszkania, adres miejsca pracy, numer telefonu lub telefaksu, adres poczty elektronicznej. Dane te są zamieszczane w załączniku dostępnym tylko organom postępowania.

Ujawnia się go tylko w szczególnych przypadkach.

AKTA SPRAWY

Instytucje i organy, które prowadzą postępowanie (Policja, prokuratura, inne organy prowadzące postępowanie przygotowawcze), prowadzą dokumentację sprawy (akta sprawy). Akta zawsze mają oznaczenie – sygnaturę sprawy.

Masz prawo do dostępu do akt sprawy, otrzymania odpisów i kopii.

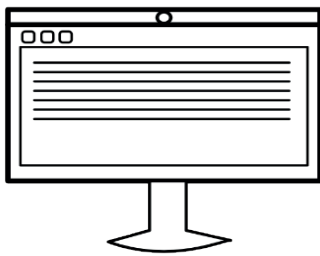
Kopie i odpisy możesz również sporządzić samodzielnie (na przykład fotografując je).

Masz do tego prawo w postępowaniu przygotowawczym oraz w postępowaniu sądowym (również po ich zakończeniu).

W postępowaniu przygotowawczym można odmówić Ci dostępu do akt sprawy (zapoznania się z aktami sprawy) ze względu na dobro postępowania albo ważny

interes państwa. Zostaniesz o tym powiadomiony/powiadomiona. Jeśli otrzymasz takie powiadomienie, możesz złożyć wniosek i poprosić w nim o udostępnienie Ci akt, gdy to będzie możliwe. Wtedy zostaniesz powiadomiony/powiadomiona o innym terminie udostępnienia akt.

W postępowaniu przygotowawczym wyznacza się termin końcowego zaznajomienia z materiałami sprawy przez podejrzanego. Ma to miejsce na koniec postępowania, przed skierowaniem sprawy do sądu.

Wtedy prokurator nie może Ci odmówić dostępu do akt.

Prokurator może Ci udostępnić akta w postaci elektronicznej.

MEDIACJE

Mediacja jest metodą rozwiązywania konfliktów, w której osoba zaufana (mediator) pomaga w znalezieniu rozwiązania korzystnego dla obu stron postępowania (pokrzywdzonego i oskarżonego).

Jakie są korzyści mediacji?

- ➔ Mediacja stwarza warunki wzajemnego zrozumienia.
- ➔ Mediacja pomaga w zawarciu porozumienia.
- ➔ Mediacja umożliwia uzyskanie przeprosin od oskarżonego.
- ➔ Zawarcie porozumienia jest brane przez sąd pod uwagę przy wydawaniu orzeczenia w sprawie.
- ➔ Mediator, który prowadzi mediację, musi zachować w tajemnicy jej przebieg. Mediacja ma poufny charakter.

Osoba, która działa w Twoim imieniu, może zażądać skierowania sprawy do postępowania mediacyjnego.

Wniosek taki ma prawo złożyć także oskarżony. Może to również zaproponować organ prowadzący postępowanie.

Pamiętaj, że nie musisz się zgodzić na mediację, jeśli tego nie chcesz. Udział w mediacji jest **dobrowolny**.

Osoba, która działa w Twoim imieniu, może żądać przeprowadzenia mediacji. Dzięki temu może ona uzyskać dla Ciebie zadośćuczynienie za doznaną krzywdę, uzyskać przeprosiny od oskarżonego czy uzgodnić, jak naprawić wyrządzoną Ci szkodę.

PRAWO DO INFORMACJI

O czym musisz zostać poinformowany/poinformowana, gdy sprawa się toczy?

- ➔ Jeżeli wobec oskarżonego jest stosowane tymczasowe aresztowanie (oznacza to, że oskarżony jest w areszcie, bo toczy się sprawa karna, ale nie został wydany prawomocny wyrok), sąd poinformuje Cię o uchyleniu wobec niego tego środka lub zamianie tymczasowego aresztowania na inny środek zapobiegawczy, na przykład poręczenie majątkowe. Zostaniesz też powiadomiony/powiadomiona o ucieczce oskarżonego z aresztu, w którym przebywał. **Możesz jednak zrezygnować z prawa do pozyskania tej informacji.**
- ➔ Na Twój wniosek sąd poinformuje Cię o tym, jakie **zarzuty** są **przedstawione oskarżonemu** i jaka jest ich kwalifikacja prawna (w informacji tej będzie wskazany artykuł z Kodeksu karnego, na przykład art. 278 § 1 Kodeksu karnego to kradzież).
- ➔ Gdy w sprawie jest wielu pokrzywdzonych i wielu z nich złoży wnioski o informację, jakie przestępstwa są zarzucane oskarżonemu, informacja o treści zarzutów może być zamieszczona na stronie internetowej sądu.
- ➔ Sąd powiadomi Cię o tym, **gdzie i kiedy odbędzie się rozprawa**, w której możesz uczestniczyć.

→ Sąd poinformuje Cię również o tym, **gdzie i kiedy odbędzie się posiedzenie** dotyczące:

- umorzenia postępowania (orzeczenie o umorzeniu postępowania zakończy sprawę karną),
- warunkowego umorzenia postępowania (orzeczenie o warunkowym umorzeniu postępowania zakończy sprawę karną, ale na pewnych warunkach, których musi przestrzegać oskarżony),
- wydania wyroku skazującego bez przeprowadzenia rozprawy.

Możesz złożyć wniosek w postępowaniu przygotowawczym o to, żeby w przyszłości sąd poinformował Cię o tym, jak sprawa się zakończyła.

Sąd może Cię o tym poinformować zwykłym listem, telefaksem lub pocztą elektroniczną.

Otrzymasz wtedy odpis orzeczenia kończącego postępowanie lub jego wyciąg (mogą być one przesłane elektronicznie).

TWOJE PRAWA PROCESOWE

Jeżeli to Ty złożyłeś/złożyłaś zawiadomienie o przestępstwie, na Twój wniosek organ wyda Ci potwierdzenie złożenia tego zawiadomienia.

Na każdym etapie postępowania masz prawo do składania **wniosków dowodowych**.

Takimi dowodami mogą być: przesłuchanie świadka, opinia biegłego, dokument, badanie lekarskie.

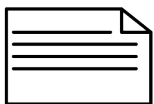
Wniosek dowodowy może nie zostać uwzględniony, gdy:

- ➔ niedopuszczalne jest przeprowadzenie dowodu (na przykład przeprowadzenie dowodu jest niezgodne z prawem),
- ➔ dowód jest nieistotny dla sprawy,
- ➔ dowód ma stwierdzić coś, co zostało udowodnione,
- ➔ dowód jest bezużyteczny. Z dowodu nie wynika to, co podlega udowodnieniu (wniosek o przesłuchanie świadka bez wskazania, o co sąd ma go zapytać),
- ➔ niemożliwe jest przeprowadzenie dowodu (na przykład gdy świadek zmarł lub gdy dokument został zniszczony),
- ➔ zmierza w sposób oczywisty do przedłużenia postępowania,
- ➔ został złożony po terminie, o którym Cię powiadomiono.

Jeśli Ty złożyłeś/złożyłaś wniosek o wykonanie czynności, to **prowadzący postępowanie nie może odmówić Ci udziału w tej czynności.**

Prokurator może odmówić Ci udziału w innych czynnościach (takich, o które nie Ty wносиłeś/wnosiłaś) **tylko w szczególnych wypadkach**, gdy zagrożony jest ważny interes postępowania.

Możesz być obecny/obecna przy czynności, która jest niepowtarzalna, chyba że przez zwłokę zachodzi niebezpieczeństwo zniekształcenia lub utraty dowodu.

Gdy martwisz się, że świadka nie będzie można przesłuchać na rozprawie (na przykład gdy jest poważnie chory lub może umrzeć itd.), możesz poprosić, aby przesłuchał go sąd (w Twoim przypadku zrobi to osoba, która działa w Twoim imieniu).

Możesz też poprosić prokuratora (napisać do niego pismo), aby to prokurator złożył do sądu wniosek o przesłuchanie świadka.

Możesz zapoznawać się z treścią pisemnej opinii biegłego, a także brać udział w jego przesłuchaniu.

Jeżeli nie przesłuchano Cię w postępowaniu przygotowawczym, możesz żądać, by tego dokonano (aby Cię przesłuchano). Nie jest to możliwe, gdy będzie to prowadziło do przewlekłości postępowania.

Możesz złożyć **wniosek o uzupełnienie śledztwa lub dochodzenia**.

Prawo do złożenia zażalenia

Postępowanie przygotowawcze nie zawsze zostanie zakończone skierowaniem do sądu aktu oskarżenia.

Organ powołany do prowadzenia postępowania może stwierdzić, że nie ma podstaw (nie zachodzą przesłanki), aby wszczynać postępowanie albo żeby prowadzić postępowanie już wszczęte. Wówczas organ ten wydaje postanowienie o **odmowie wszczęcia** postępowania albo o **umorzeniu** postępowania (rodzaj postanowienia zależy od tego, kiedy organ uznał, że nie ma podstaw do prowadzenia postępowania).

W takim przypadku możesz złożyć (zrobi to osoba, która działa w Twoim imieniu) **zażalenie na postanowienie**.

- ➔ Masz na to **7 dni**, licząc od daty doręczenia Ci postanowienia!
- ➔ Masz wtedy prawo przejrzeć akta, które mogą być Ci przekazane w postaci elektronicznej.

Jeżeli po upływie 6 tygodni od złożenia zawiadomienia o przestępstwie nie dostaniesz informacji o wszczęciu albo o odmowie wszczęcia postępowania, możesz złożyć **zażalenie na bezczynność organu**.

Możesz złożyć **zażalenia na postanowienia i zarządzenia zamykające drogę do wydania wyroku**. Są to takie decyzje, które zakończą postępowanie karne, ale nie są wyrokiem (na przykład umorzenie postępowania).

Pamiętaj, że ustawa przewiduje tutaj wyjątki od sytuacji, gdy można złożyć zażalenie. Dostaniesz w tym zakresie osobne pouczenie.

Jeżeli Twoim zdaniem jakaś czynność w postępowaniu naruszała Twoje prawa, możesz złożyć zażalenie na takie czynności.

ODSZKODOWANIE I ZADOŚĆUCZYNIENIE

Odszkodowanie to zrekompensowanie szkody majątkowej (na przykład zniszczony samochód), **zadośćuczynienie** zaś ma na celu wynagrodzenie szkód niematerialnych – psychicznych (na przykład smutek po stracie członka rodziny).

Osoba, która działa w Twoim imieniu, może złożyć wniosek o przyznanie Ci zadośćuczynienia za doznaną krzywdę lub wniosek o naprawienie szkody (odszkodowanie). Oba świadczenia polegają na wypłacie sumy pieniężnej.

- ➔ Wniosek można złożyć ustnie do protokołu albo pisemnie (napisać pismo z żądaniem zasądzenia odszkodowania lub zadośćuczynienia).
- ➔ Można to zrobić aż do zamknięcia przewodu sądowego (czyli do czasu, gdy wszystkie dowody zostaną przeprowadzone – gdy sąd przeprowadzi wszystkie dowody, informuje, że zamierza zamknąć przewód sądowy).

ZWROT KOSZTÓW

Jeżeli poniosłeś/poniosłaś koszty w związku z postępowaniem (na przykład wydatki na pełnomocnika, koszty dojazdu), możesz złożyć (w Twoim przypadku może to zrobić osoba, która działa w Twoim imieniu) wniosek do sądu o to, by sąd zwrócił Ci pieniądze, które na to wydałeś/wydałaś.

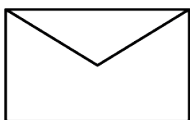
NIEOBECNOŚĆ

Możesz zostać wezwany/wezwana do osobistego stawiennictwa w sądzie, prokuraturze lub innym miejscu. Masz obowiązek stawić się w miejscu i terminie wskazanych w wezwaniu.

TWOJE OBOWIĄZKI

Musisz poddać się oględzinom i badaniom, ale tylko takim, które nie łączą się z zabiegiem chirurgicznym lub obserwacją w zakładzie leczniczym. Ma to miejsce, gdy od stanu Twojego zdrowia zależy karalność czynu. Jeżeli sąd lub prokurator ma wątpliwości co do stanu Twojego zdrowia psychicznego albo wątpliwości co do tego, czy możesz prawidłowo opowiadać o faktach, może poprosić biegłego psychiatrę lub psychologa, żeby wziął udział w Twoim przesłuchaniu.

Jeśli nie przebywasz w Polsce ani w innym państwie należącym do Unii Europejskiej, masz obowiązek wskazać adresata dla doręczeń w kraju lub w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej. Temu adresatowi będzie doręczana korespondencja dla Ciebie. Jeżeli nie podasz takiego adresu, pismo zostanie wysłane na ostatni znany adres i uznane za **skutecznie doręczone**.

Musisz podać nowy adres, jeżeli się on zmienił (tam, gdzie przebywasz lub zamieszkujesz), także gdy Cię tymczasowo aresztowano albo osadzono w zakładzie karnym w celu odbycia kary w innej sprawie niż ta, w której jesteś pokrzywdzonym. Jeżeli tego nie uczynisz, korespondencja zostanie skierowana na ostatnio znany adres i uznana za **skutecznie doręczoną**.

Uznanie korespondencji za doręczoną może być dla Ciebie niekorzystne. Od daty uznania korespondencji za doręczoną będzie się liczył na przykład termin do złożenia zażalenia na umorzenie postępowania. Jeżeli nie będziesz wiedzieć o postanowieniu, to może Ci minąć termin do złożenia zażalenia.

TWOJA OCHRONA

Jako osoba pokrzywdzona możesz liczyć na ochronę i pomoc.

Ochrona w Polsce

Gdy istnieje zagrożenie dla życia lub zdrowia Twojego lub Twoich bliskich, możesz otrzymać **ochronę Policji**.

- ➔ Ochrona jest przyznawana na Twój wniosek albo na wniosek organu prowadzącego sprawę, za Twoją zgodą.
- ➔ Ochrona może być udzielona na czas czynności procesowej.
- ➔ Jeżeli zagrożenie jest wysokie, możesz liczyć na ochronę osobistą albo pomoc w zmianie miejsca pobytu.
- ➔ Wniosek o taką ochronę możesz złożyć do komendanta wojewódzkiego (Stołecznego) Policji za pośrednictwem organu, który prowadzi postępowanie (sąd, prokuratura itd.).

Ochrona w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej

Czasem prokurator lub sąd wydaje decyzję, zgodnie z którą sprawca nie może się z Tobą kontaktować lub zbliżać się do Ciebie. Wtedy:

- ➔ możesz wystąpić do sądu lub prokuratora, aby podjął działania, które umożliwią, że środki te będą wykonywane (będą uznane) także poza Polską, w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej – umożliwia to europejski nakaz ochrony.

Sąd lub prokurator przed podjęciem działań zawsze musi ocenić, czy europejski nakaz ochrony jest niezbędny dla ochrony Twoich praw jako pokrzywdzonego.

POMOC DLA CIEBIE I TWOICH BLISKICH

Ty i Twoi bliscy możecie również uzyskać **pomoc psychologiczną, medyczną, rehabilitacyjną, materialną i prawną**.

- ➔ Taką pomoc uzyskasz w **Sieci Pomocy dla Osób Pokrzywdzonych Przepęstwem**.
- ➔ W celu uzyskania pomocy skontaktuj się z linią pomocy pokrzywdzonym dostępną pod numerem: **+48 222 309 900**.
- ➔ Pomoc jest nieodpłatna (nie płacisz za nią).

KOMPENSATA

Kompensata to wyrównanie strat, które poniosłeś/poniosłaś w wyniku przępstwa.

Możesz wnieść do sądu o taką kompensatę, jeżeli masz miejsce stałego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub na

terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej. Możesz w ten sposób odzyskać koszty poniesione na skutek przępstwa popełnionego przez oskarżonego.

W ten sposób masz możliwość odzyskać:

- ➔ utracone zarobki,
- ➔ koszty leczenia i rehabilitacji,
- ➔ koszty pogrzebu pokrzywdzonego, który był dla Ciebie osobą bliską.

Wniosek możesz złożyć, gdy nie możesz odzyskać środków (wymienionych kosztów) od sprawcy, od ubezpieczyciela (z tytułu ubezpieczenia) albo z pomocy społecznej.

WZÓR

Wyjaśnienia co do zakresu uprawnień i obowiązków oraz sposobu i warunków przesłuchania dla pokrzywdzonego nieporadnego ze względu na wiek lub stan zdrowia

Minister Sprawiedliwości wydał rozporządzenie i załącznik do rozporządzenia. Załącznik nazywa się **Pouczenie o uprawnieniach i obowiązkach pokrzywdzonego**.

To jest tekst łatwy do czytania i zrozumienia

Pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach pokrzywdzonego.

Opracowanie pomoże Ci zrozumieć, jakie prawa i obowiązki ma pokrzywdzony w postępowaniu karnym.

Rozporządzenie znajdziesz w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej. Poproś o pomoc osobę wspierającą.

Pokrzywdzony to osoba, którą ktoś skrzywdził, zrobił jej coś złego.

Na przykład pobił, okradł, oszukał.

Pokrzywdzonym może być każdy człowiek.

Kobieta, mężczyzna, dziecko.

Postępowanie karne to praca Policji, prokuratury, innych uprawnionych służb oraz sądu.

Wszyscy oni sprawdzają, czy ktoś popełnił przestępstwo.

Przestępstwo to na przykład kradzież, oszustwo, pobicie.

Najpierw jest **postępowanie przygotowawcze**.

Prowadzi je Policja, prokurator.

Czasami postępowanie przygotowawcze mogą prowadzić inne służby, na przykład Straż Graniczna.

Oni przygotowują akt oskarżenia albo wniosek, na przykład o skazanie albo warunkowe umorzenie postępowania.

Potem jest **postępowanie sądowe**.

Na końcu jest orzeczenie sądu.

Może to być wyrok albo postanowienie.

Jeśli:

- zgłosiłeś na Policję, że ktoś popełnił przestępstwo, albo
 - na przykład Policja, Straż Graniczna, prokurator wykryli przestępstwo,
- to zaczyna się **postępowanie przygotowawcze**.

To śledztwo albo dochodzenie.

Teraz osoba, która prowadzi postępowanie przygotowawcze, szuka informacji i dowodów przestępstwa.

Postępowanie może prowadzić policjant, inny funkcjonariusz lub prokurator.

Podejrzany to osoba, która mogła popełnić przestępstwo. Może być wielu podejrzanych. Można **zatrzymać podejrzanego**. Osobę można zatrzymać tylko na 48 godzin.

Na przykład Policja zatrzymała podejrzanego w poniedziałek o godzinie 16.35. Policja musi go wypuścić najpóźniej w środę o godzinie 16.35.

Gdy prokurator uzna, że nie może podejrzanego zwolnić w ciągu 48 godzin, pisze do sądu **wniosek o tymczasowe aresztowanie**.

Sąd może wydać postanowienie o tymczasowym aresztowaniu. Albo sąd może wypuścić podejrzanego.

Przykład:

Policja zatrzymała podejrzanego w poniedziałek o godzinie 16.35. W środę o godzinie 16.00 prokurator składa do sądu wniosek, żeby aresztować podejrzanego.

Sąd musi zająć się tą sprawą do czwartku do godziny 16.00.

Czyli ma na to 24 godziny.

Jeśli sąd tego nie zrobi to, Policja musi wypuścić podejrzanego.

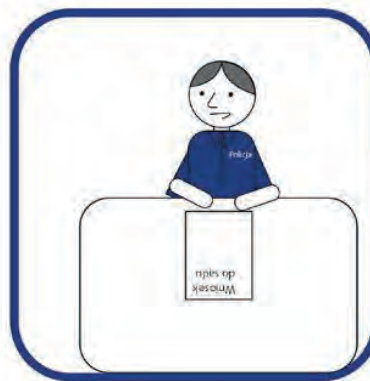
Sąd może zgodzić się na areszt, jeśli obawia się, że podejrzanym może na przykład uciec lub ukryć się. Albo że podejrzanym może popełnić inne poważne przestępstwo.

Tymczasowe aresztowanie oznacza, że podejrzanym przebywa w areszcie, czyli nie jest na wolności.

W postępowaniu karnym bierze też udział pokrzywdzony.

Mogą w nim też brać udział świadkowie.

Świadek widział przestępstwo lub coś o nim wie. Na przykład zna osobę, która popełniła przestępstwo.

Pokrzywdzony i świadek składają **zeznania**. To znaczy, że mówią to, co wiedzą na temat przestępstwa, co widzieli lub słyszeli. Te zeznania są **dowodem** w sprawie.

Policja spisuje to w **protokole**.

Pokrzywdzony i świadek muszą podpisać protokół. Powinni go najpierw przeczytać. Mogą zgłosić uwagi. Wtedy trzeba poprawić protokół.

Gdy Policja i prokurator zebrali informacje i dowody i uważają, że podejrzany popełnił przestępstwo, to piszą do sądu. Mogą napisać na przykład:

- wniosek o warunkowe umorzenie postępowania,
- **akt oskarżenia**.

W akcie oskarżenia podejrzanego nazywa się **oskarżonym**.

Oskarżony to osoba, która mogła popełnić przestępstwo. Sąd ustali, czy są na to dowody.

W akcie oskarżenia są też informacje:

- jakie przestępstwo mógł popełnić oskarżony. **To są zarzuty**,
- jakie zebrano dowody.

Czasami też można tam znaleźć informację, jaką oskarżony powinien otrzymać karę.

Teraz rozpoczyna się **postępowanie sądowe**.

Prokurator lub sąd opowiadają krótko, jaki zarzut jest w akcie oskarżenia.

Sąd prowadzi postępowanie.

Sąd sprawdza, jak było naprawdę.

Sprawdza, czy oskarżony jest winny.

Potem wyda wyrok (czasem postanowienie).

Pokrzywdzony może być **oskarżycielem posiłkowym w sądzie**.

Wtedy możesz zgłaszać dowody w sprawie.

Tak samo jak prokurator.

Gdy jesteś oskarżycielem posiłkowym, możesz na przykład poprosić sąd, żeby przesłuchał jakiegoś świadka.

Żeby być oskarżycielem posiłkowym, musisz złożyć oświadczenie.

Możesz napisać pismo do sądu lub powiedzieć to na rozprawie. Wtedy sąd wpisze to do protokołu. Musisz zgłosić swoją prośbę, zanim zostaną przedstawione zarzuty oskarżenia.

1. Pomoc prawna

Pokrzywdzony ma prawo do pomocy pełnomocnika.

To jest pomoc prawna.

Pełnomocnikiem może być adwokat lub radca prawny. Możesz mieć jednego pełnomocnika, dwóch lub trzech pełnomocników w tym samym czasie.

Pełnomocnik pomoże Ci przygotować się do postępowania.

Napisze pismo lub wypełni wniosek.

Będzie reprezentować Cię w czasie rozprawy sądowej.

Jeśli nie masz pieniędzy, sąd może wyznaczyć dla Ciebie **pełnomocnika z urzędu**.

Za pełnomocnika z urzędu nie musisz płacić.

Żeby dostać pełnomocnika z urzędu, musisz napisać wniosek i wysłać go do sądu.

Taki wniosek możesz wysłać też do prokuratora.

Prokurator przekaże wniosek do sądu.

2. Pomoc tłumacza

Pokrzywdzony ma prawo do pomocy tłumacza.

Dostaniesz tłumacza, kiedy:

- nie mówisz po polsku. To będzie **tłumacz języka obcego**,
- jesteś osobą głuchą i potrzebujesz tłumacza języka migowego. **Tłumacz języka migowego** pomaga osobie głuchej rozmawiać z innymi.

Pomoc tłumacza jest za darmo.

W czasie przesłuchania sędzia zada Ci pytania o przestępstwo.
Tłumacz przetłumaczy Ci na język, który rozumiesz, co mówi sędzia. Tłumacz powie sędziemu Twoją odpowiedź.
Przetłumaczy Ci treść różnych dokumentów.
Na przykład dowodów w Twojej sprawie.

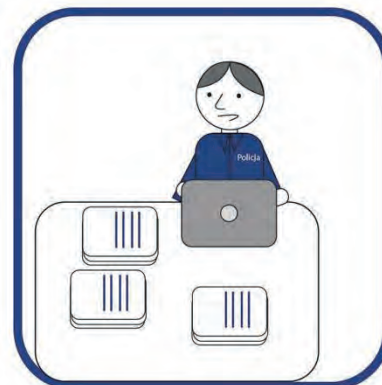

3. Dostęp do akt sprawy

Pokrzywdzony ma prawo przeczytać dokumenty dotyczące swojej sprawy w postępowaniu przygotowawczym i sądowym.
Te dokumenty to **akta sprawy**. Musisz napisać **wniosek o dostęp do akt**.

Możesz poprosić o kopie akt sprawy.
Za kopie musisz zapłacić.
Akta sprawy mogą Ci zostać udostępnione w postaci elektronicznej.
Możesz też sam zrobić zdjęcia akt sprawy.

W postępowaniu przygotowawczym czasem nie można przeczytać akt od razu.

Na przykład w ważnej sprawie dla państwa.

Policja lub prokurator muszą najpierw przygotować akt oskarżenia.

Wtedy, gdy o to poprosisz, dostaniesz informacje, kiedy możesz przeczytać akta sprawy.

Pokrzywdzony ma prawo przeczytać akta sprawy, zawsze kiedy podejrzany dostał termin końcowy zapoznania się z nimi. W takiej sytuacji prokurator musi dać Ci akta.

4. Usprawiedliwianie nieobecności

Czasem pokrzywdzony dostaje wezwanie. Wtedy musi przyjść punktualnie do miejsca, które jest napisane w wezwaniu.

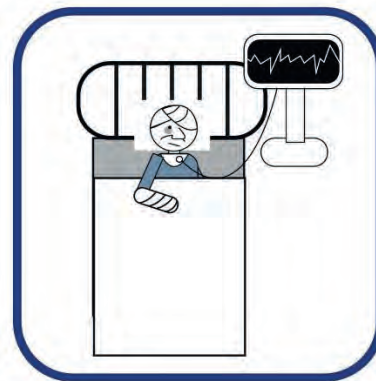
Może na przykład dostać wezwanie z sądu.

Jeśli jesteś chory i nie możesz przyjść, musisz przesłać zaświadczenie lekarskie. **Ważne!** Takie zaświadczenie może napisać tylko **lekarz sądowy**.

Możesz też usprawiedliwić nieobecność w innych sytuacjach. Na przykład gdy zdarzy się wypadek i nie możesz przyjść.

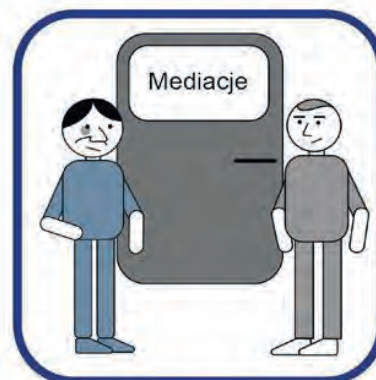
5. Postępowanie mediacyjne

Czasem pokrzywdzony chce pogodzić się z oskarżonym.

Możesz poprosić prokuraturę lub sąd o **mediację**.

Udział w postępowaniu mediacyjnym jest **dobrowolny**. To znaczy, że nikt Cię nie może do tego zmusić.

Do mediacji potrzebna jest Twoja zgoda i zgoda oskarżonego.

Postępowanie mediacyjne prowadzi mediator.

Mediator rozmawia z pokrzywdzonym i oskarżonym.

Pomaga im zrozumieć problem.

Pilnuje, żeby wszyscy przestrzegali ustalonych zasad rozmowy.

Mediator nie narzuca swoich pomysłów. Pokrzywdzony i oskarżony sami uzgadniają rozwiązanie.

Ustalają, jak oskarżony naprawi szkodę pokrzywdzonemu. Na przykład oskarżony może zapłacić jakieś pieniądze i przeprosić.

Mediator musi zachować tajemnicę.

Nie może mówić, co działo się w czasie postępowania mediacyjnego.

Sąd nie może przesłuchiwać mediatora jako świadka.

6. Odszkodowanie

Pokrzywdzony ma prawo, żeby oskarżony naprawił szkodę lub krzywdę.

Szkoda jest majątkowa.

Na przykład oskarżony pobił Cię. Byłeś w szpitalu, musiałeś zapłacić za leczenie i rehabilitację. Chcesz, żeby oskarżony oddał Ci te pieniądze.

Krzywda to cierpienie, ból.

Do zamknięcia przewodu sądowego (kiedy sąd powie, że wszystkie dowody zostały przeprowadzone) możesz złożyć wniosek o:

- **naprawienie szkody** lub
- **zadośćuczynienie za doznaną krzywdę.**

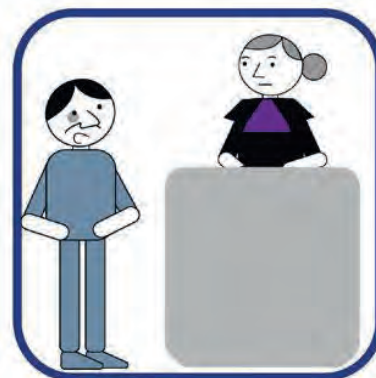
Taki wniosek możesz napisać lub powiedzieć.

Wtedy sąd wpisze Twoją prośbę do protokołu.

7. Prawo do informacji

Pokrzywdzony ma prawo do informacji. Czasami podejrzany jest tymczasowo aresztowany w czasie postępowania karnego.

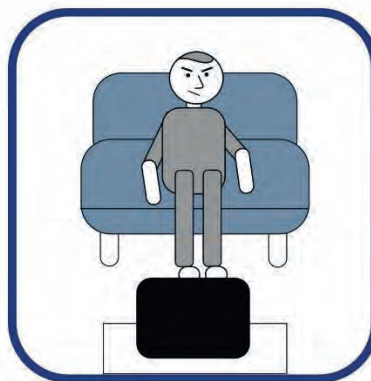
Sąd musi poinformować Cię, że:

- wypuścił podejrzanego z aresztu tymczasowego,
- podejrzany uciekł z aresztu tymczasowego.

Sąd musi poinformować Cię, gdy zamienił tymczasowe aresztowanie podejrzanego na inny środek zapobiegawczy. Na przykład podejrzanemu nie może wyjeżdżać z kraju.

Możesz napisać, że nie chcesz tych informacji.

Na Twoją prośbę sąd może Cię poinformować, jakie zarzuty ma oskarżony i jaka jest za to kara.

Musisz złożyć wniosek do sądu o te informacje.

Jeśli takie wnioski złoży wielu pokrzywdzonych, sąd może napisać ogłoszenie o tym na stronie internetowej sądu.

Sąd informuje Cię:

- kiedy i gdzie odbędzie się rozprawa,
- kiedy i gdzie odbędzie się posiedzenie sądu w sprawie umorzenia postępowania.

Umorzenie oznacza, że nie będzie rozprawy i sprawca nie będzie ukarany. Na przykład z powodu braku dowodów przestępstwa.

Sąd informuje Cię też:

- kiedy i gdzie odbędzie się posiedzenie sądu w sprawie warunkowego umorzenia postępowania albo skazania oskarżonego bez rozprawy,
- że skazał oskarżonego bez rozprawy.

W postępowaniu przygotowawczym możesz złożyć wniosek o informację, jak w przyszłości zakończy się sprawa. Kiedy skończy się sprawa, dostaniesz z sądu wiadomość. Na przykład mejlem.

8. Kompensata państwowa

Pokrzywdzony może dostać **kompensatę państwową**.

Na przykład kiedy w czasie przestępstwa:

- zostałeś pobity i nie masz pieniędzy na leczenie,
- nie masz pieniędzy na pogrzeb osoby, która zmarła przez przestępstwo.

Możesz złożyć wniosek o kompensatę, gdy:

- nie masz ubezpieczenia,
- pomoc społeczna nie da Ci pieniędzy,
- sprawca nie może zapłacić.

Sprawca to osoba, która zrobiła coś złego.

To państwo zapłaci wtedy na przykład za Twoje leczenie.

9. Ochrona danych

Ochrona danych oznacza, że podejrzany lub oskarżony nie zobaczy:

- Twojego adresu zamieszkania,
- nazwy i adresu Twojego miejsca pracy,
- Twojego mejla i numeru telefonu.

Twoje dane będą w innym dokumencie. Ten dokument zobaczy tylko prokuratura lub sąd.

Tylko wyjątkowo sąd może zostawić Twoje dane w aktach. Na przykład kiedy podejrzany lub oskarżony dobrze Cię zna i dużo o Tobie wie.

10. Ochrona, pomoc i wsparcie

Pokrzywdzony ma prawo do ochrony, pomocy i wsparcia.

Jeśli Ty lub Twoi najbliżsi czujecie, że podejrzany lub oskarżony może zrobić Wam krzywdę, poproś o pomoc Policję. Musisz złożyć wniosek o ochronę Policji w czasie postępowania.

Wniosek o ochronę piszesz do komendanta wojewódzkiego Policji. Komendant wojewódzki jest szefem wszystkich policjantów w województwie. W Warszawie piszesz do Komendanta Stołecznego Policji. Ale zanosisz albo wysyłasz wniosek do prokuratury lub sądu.

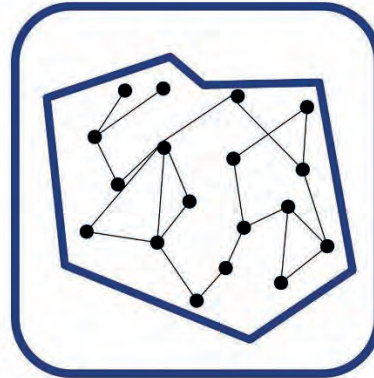

Jeśli bardzo boisz się o Wasze życie, napisz wniosek o ochronę osobistą lub pomoc w zmianie miejsca zamieszkania. Wtedy dostaniecie ochronę Policji. Policja pomoże Wam znaleźć inne miejsce zamieszkania na czas postępowania.

Pokrzywdzony i jego najbliżsi mają prawo do darmowej pomocy z różnych fundacji i stowarzyszeń.

To **Sieć Pomocy dla Osób Pokrzywdzonych Przestępstwem**.

W Sieci Pomocy są:

- lekarze,
- psychologdy,
- rehabilitanci,
- prawnicy.

Możesz dostać tam jedzenie lub ubrania.

Więcej informacji o pomocy z Funduszu Sprawiedliwości znajdziesz na stronie Ministerstwa Sprawiedliwości.

Możesz też zadzwonić pod numer +48 222 309 900.

Pokrzywdzony w postępowaniu przygotowawczym może mieć kogoś do pomocy.

Wtedy będziesz czuł się pewniej, na przykład w czasie przesłuchania. Możesz powiedzieć Policji lub prokuratorowi, z kim chcesz być.

Osoba ta nie może przeszkadzać w postępowaniu.

Jeśli boisz się sprawcy, złóż do sądu wniosek o:

- zakaz zbliżania się do Ciebie przez sprawcę lub
- zakaz kontaktowania się z Tobą.

Sprawca nie będzie mógł podejść do Ciebie. Jeśli to zrobi, złamie prawo.

Możesz złożyć wniosek, by zakaz był uznany, także gdy będziesz w innym państwie Unii Europejskiej.

11. Zwrot kosztów poniesionych w związku z postępowaniem karnym

Pokrzywdzony może złożyć wniosek do sądu o zwrot kosztów.

Koszty to pieniądze, które musiałeś wydać na udział w postępowaniu. Na przykład pieniądze:

- za pracę pełnomocnika,
- za dojazdy do sądu na przesłuchania i rozprawy.

12. Uprawnienia procesowe

Pokrzywdzony, który złożył zawiadomienie o przestępstwie, może dostać potwierdzenie. Musisz złożyć wniosek, że chcesz potwierdzenie.

Pokrzywdzony może złożyć wniosek dowodowy:

- żeby sąd przesłuchał świadka,
- żeby dostać różne dokumenty z sądu,
- żeby sąd poprosił o opinię biegłego sądowego.

Biegły sądowy to specjalista. Na przykład księgowy lub lekarz.

Możesz dostać odmowę, jeśli na przykład:

- Twój dowód jest niezgodny z prawem,
- Twój dowód jest mało ważny dla sprawy,
- Twoim celem jest tylko przedłużenie postępowania.

Jeśli złożysz odpowiedni wniosek, możesz wziąć udział w różnych czynnościach postępowania. Na przykład w przesłuchaniu świadka. Czasami prokurator może Ci odmówić. Na przykład jeśli uzna, że Twój udział źle wpłynie na sprawę.

Jeśli jakaś czynność postępowania przygotowawczego wydarzy się tylko jeden raz, możesz wziąć w niej udział. Na przykład kiedy będzie tylko jedno przesłuchanie świadka. Możesz dostać odmowę, jeśli przedłuży to postępowanie.

Jeśli w postępowaniu przygotowawczym świadek jest bardzo chory, to może nie dożyć do rozprawy w sądzie. Wtedy poproś sąd, żeby go przesłuchał. O takie przesłuchanie możesz też napisać wniosek do prokuratora. Jeśli opinia biegłego jest dowodem w sprawie, możesz uczestniczyć w jego przesłuchaniu. Możesz też przeczytać opinię biegłego.

Pokrzywdzony powinien być przesłuchany jako świadek. Jeśli nie byłeś przesłuchany, możesz złożyć taki wniosek. Dostaniesz odmowę, jak przedłuży to postępowanie.

Jeśli zgłosiłeś przestępstwo, a prokurator odmówił Ci rozpoczęcia postępowania przygotowawczego – i czujesz, że prokurator potraktował Cię niesprawiedliwie – możesz napisać zażalenie.

Zażalenie to odwołanie, które oznacza, że nie zgadzasz się z decyzją.

Zażalenie musisz napisać w ciągu 7 dni od dnia, kiedy dostałeś decyzję.

Najpierw możesz poprosić prokuratora, żeby:

- przeczytać akta sprawy,
- udostępnić Ci akta sprawy w postaci elektronicznej.

Jeśli złożyłeś zawiadomienie o przestępstwie, a Policja lub prokurator nic nie zrobili przez 6 tygodni, możesz napisać zażalenie.

Jest to **zażalenie na beczynność** Policji lub prokuratora.

Jeśli chcesz, żeby Policja lub prokurator zrobili coś jeszcze w postępowaniu przygotowawczym, musisz złożyć odpowiedni wniosek.

Musisz to zrobić w ciągu 3 dni po przejrzaniu materiałów sprawy przez podejrzanego.

Możesz złożyć zażalenie na decyzję sądu w Twojej sprawie.

Zawsze dostaniesz z sądu informację, kiedy możesz złożyć zażalenie.

W czasie postępowania przygotowawczego i sądowego masz też obowiązki.

Musisz iść na badania lekarskie, jeśli sąd tak zdecyduje.

Na przykład wtedy, gdy oskarżony pobił Cię.

Lekarz ustali, jakie masz obrażenia na ciele.

Od tego zależy, jaką karę dostanie oskarżony.

Musisz podać, kto może odebrać listy z sądu, kiedy nie ma Cię w Polsce. Jeśli tego nie zrobisz, sąd wyśle list na Twój adres, który ma w aktach. Nawet jeśli tam nie mieszkasz.

Musisz podać nowy adres, jeśli zmieniłeś miejsce zamieszkania.

Ważne!

Jeśli nie rozumiesz swoich praw i obowiązków jako pokrzywdzony, poproś prowadzącego postępowanie, żeby Ci wszystko wyjaśnił.

Musisz podpisać **oświadczenie**, że zostałeś pouczone. To znaczy, że wszystko zrozumiałeś.

Kto może być oskarżycielem posiłkowym?

Jeśli jesteś osobą częściowo lub całkowicie ubezwłasnowolnioną, w Twoim imieniu może występować Twój **opiekun prawny** lub **kurator**.

Osoba całkowicie ubezwłasnowolniona nie może decydować o sobie. Nie ma zdolności do żadnej czynności prawnej.

Osoba całkowicie ubezwłasnowolniona ma opiekuna prawnego.

Opiekun prawny podejmuje za nią wszystkie decyzje.

Osoba częściowo ubezwłasnowolniona może samodzielnie wykonywać tylko drobne codzienne czynności prawne.

Osoba częściowo ubezwłasnowolniona ma kuratora.

Kurator wspiera ją w codziennych sprawach.

Dbą o jej zdrowie i pieniądze.

Pomaga w czynnościach prawnych.

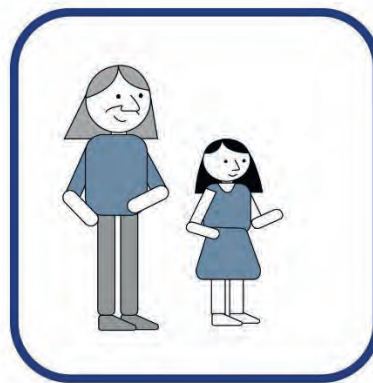
Na przykład podpisuje razem z osobą ubezwłasnowolnioną umowę na zakup telefonu.

Jeśli pokrzywdzonym jest dziecko do 18 roku życia, jego przedstawicielem w sądzie jest najczęściej **rodzic** lub **opiekun**.

Jeśli rodzic nie może być przedstawicielem dziecka w sądzie, dziecko ma reprezentanta.

Wyznacza go sąd opiekuńczy.

Jeśli pokrzywdzonym była zmarła osoba:

- Twój rodzic,
 - inna bliska osoba, z którą mieszkałeś,
- Ty możesz występować w sądzie w ich imieniu.**

WZÓR

Wyjaśnienia co do zakresu uprawnień i obowiązków oraz sposobu i warunków przesłuchania dla świadka, który nie ukończył 18 lat

ŚWIADEK

JESTEŚ ŚWIADKIEM W POSTĘPOWANIU KARNYM

To oznacza, że masz złożyć zeznania, które dotyczą okoliczności w sprawie karnej.

Jesteś małoletni/małoletnia, nie masz pełnej zdolności do czynności prawnych i dlatego nie możesz samodzielnie działać w postępowaniu karnym. Wszystkie wnioski w Twoim imieniu (na przykład wniosek o zwrot kosztów dojazdu) musi składać Twój przedstawiciel ustawowy (czyli rodzic albo opiekun). To przedstawiciel ustawowy będzie Cię reprezentował w postępowaniu karnym.

Złożenie zeznań polega na tym, że opowiadasz o tym, co wiesz w sprawie, w której zostałeś wezwany / zostałaś wezwana. Odpowiadasz również na pytania przesłuchującego. Twoje zeznanie jest zapisywane.

Zeznania możesz składać:

- w postępowaniu przygotowawczym – w prokuraturze, na Policji lub przed innym organem prowadzącym postępowanie przygotowawcze (czyli śledztwo albo dochodzenie),
- w postępowaniu sądowym – w sądzie.

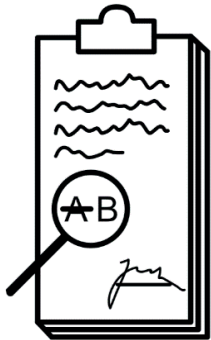
UTRWALANIE PRZESŁUCHANIA

Przesłuchanie w prokuraturze, jednostce Policji lub siedzibie innego organu prowadzącego postępowanie przygotowawcze

Po przesłuchaniu dostaniesz do podpisania od prokuratora, policjanta lub innego funkcjonariusza dokument. Będzie w nim napisane, co mówiłeś/mówiłaś. To jest protokół.

Przed podpisaniem protokołu:

Konieczn

Możesz poprosić o wprowadzenie poprawek, jeżeli coś jest niezgodne z tym, co mówiłeś/mówiłaś. Możesz też poprosić o dopisanie tego, co mówiłeś/mówiłaś, a co nie zostało zanotowane. Pamiętaj, że każde słowo w protokole może mieć znaczenie.

Czasami protokół może zostać Ci odczytany. Zawsze jednak przed podpisaniem protokołu dokładnie się z nim zapoznaj. Napisz także w protokole, zanim go podpiszesz, że ktoś Ci go odczytał.

Protokół podpisujesz własnoręcznie – potwierdzając tym samym zapoznanie się z nim i zgodność z Twoimi zeznaniami.

Przesłuchanie może być nagrywane. Będziesz o tym poinformowany/poinformowana. Możesz także sam/sama o to poprosić.

Przesłuchanie w sądzie

W sądzie zeznania świadka są zapisywane przez protokolanta, mogą być również nagrywane (zostaniesz o tym poinformowany/poinformowana). Protokół w sądzie podpisują tylko sędzia i protokolant, dlatego składając zeznania w sali sądowej, nie będziesz podpisywać protokołu.

Przed złożeniem zeznań w sądzie świadek, który ukończył 17 lat, składa przyrzeczenie. Jeżeli nie mówisz lub jesteś osobą głuchą, zamiast składać przyrzeczenie ustnie, podpisujesz jego tekst.

Sąd może podjąć decyzję, że nie będzie odbierać przyrzeczenia od świadka.

NAJWAŻNIEJSZE OBOWIĄZKI I PRAWA ŚWIADKA

- ➔ Musisz stawić się na każde wezwanie organu, który Cię wzywa.
- ➔ Musisz złożyć zeznania i odpowiedzieć na pytania przesłuchującego.

Nawet gdy wydaje Ci się, że nic nie wiesz o sprawie lub nie widziałeś / nie widziałaś jakichś zdarzeń czy okoliczności, masz obowiązek stawienia się na przesłuchanie.

Nie możesz złożyć zeznań na piśmie ani złożyć organowi, który Cię wezwał, pisma z informacją, że nic nie wiesz w sprawie i nie przyjdiesz na wezwanie.

USPRAWIEDLIWIENIE NIEOBECNOŚCI

Co zrobić, gdy nie możesz stawić się na wezwanie?

Gdy jesteś chory/chorą, **musisz uzyskać i przedstawić zaświadczenie wystawione przez lekarza sądowego**. Wykaz lekarzy sądowych prowadzi prezes każdego sądu okręgowego. Wykaz ten znajdziesz na stronie internetowej sądu okręgowego w zakładce „Lekarze sądowi”. Pamiętaj, że:

- inne zaświadczenie lub zwolnienie nie wystarczy,
- wykonywanie pracy nie usprawiedliwia nieobecności na przesłuchaniu,
- za niestawienie się bez usprawiedliwienia grozi kara pieniężna. Organ może zarządzić też zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie świadka, a nawet aresztowanie.

ZWROT KOSZTÓW

Twój przedstawiciel ustawowy (czyli rodzic albo opiekun) może złożyć pismo albo powiedzieć do protokołu, że wnosi o **zwrot kosztów dojazdu na wezwanie**. Jeśli pracujesz, przysługuje Ci także zwrot dziennego wynagrodzenia, którego nie otrzymasz, bo zamiast do pracy stawiałeś się / stawiałaś się na przesłuchanie.

Na złożenie wniosku o zwrot kosztów masz **3 dni** od zakończenia czynności.

PEŁNOMOCNIK

Jeżeli uważasz, że jest to potrzebne dla ochrony Twoich interesów, Twój przedstawiciel ustawowy (rodzic lub opiekun) może ustanowić pełnomocnika – adwokata lub radcę prawnego, który będzie Cię reprezentować w całym postępowaniu karnym lub podczas jednej czynności postępowania. Jest to wówczas pełnomocnik z wyboru.

Jeśli Twojego przedstawiciela ustawowego (rodzica lub opiekuna) nie stać na opłacenie wynagrodzenia dla pełnomocnika, może złożyć wniosek do sądu o wyznaczenie dla Ciebie pełnomocnika z urzędu. Musi jednak wykazać, że nie ma pieniędzy na ustanowienie pełnomocnika z wyboru.

Sąd, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator, może nie zgodzić się na udział w postępowaniu Twojego pełnomocnika. Dzieje się tak, gdy sąd albo prokurator uzna, że nie wymaga tego obrona Twoich interesów.

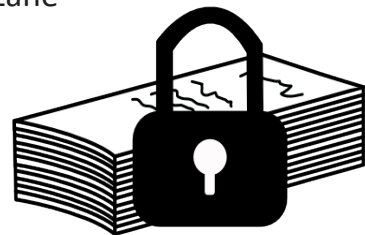
TWOJE DANE

Zwykła ochrona

Niektóre Twoje dane nie są ujawniane w aktach sprawy.

Chodzi o dane, takie jak [adres zamieszkania](#), [adres miejsca pracy](#), [numer telefonu lub telefaksu](#), [adres poczty elektronicznej](#). Dane te są zamieszczane w załączniku dostępnym tylko organom postępowania.

Ujawnia się go tylko w szczególnych przypadkach.

Świadek anonimowy

Jeżeli zachodzi uzasadniona obawa niebezpieczeństwa dla Twojego życia, zdrowia, wolności albo mienia w znacznych rozmiarach lub osoby dla Ciebie najbliższej, sąd, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator, może wydać [postanowienie o zachowaniu w tajemnicy wszystkich okoliczności, które umożliwiają ujawnienie Twojej tożsamości](#), w tym także danych osobowych. Świadek taki nazywa się [świadkiem anonimowym lub świadkiem incognito](#).

Utajniane są takie okoliczności podawane w zeznaniach, które mogłyby doprowadzić do ujawnienia, kim jesteś (na przykład że chodziłeś/chodziłaś z oskarżonym do jednej klasy w szkole podstawowej, mieszkasz naprzeciwko babci oskarżonego). Nie mogą to być jednak okoliczności, które mają znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, bo to mogłoby naruszyć prawo do obrony oskarżonego. Oceny, czy dokonać utajnienia, dokonuje prokurator albo sąd.

PRZESŁUCHANIE

Wyjątkowo możesz zostać przesłuchany/przesłuchana w miejscu, gdzie przebywasz (na przykład w przypadku choroby, niepełnosprawności albo innej przeszkody, której nie da się pokonać). Istnieje też możliwość przesłuchania Cię w drodze wideokonferencji.

Podczas postępowania w sądzie możesz być przesłuchany/przesłuchana pod nieobecność oskarżonego na sali rozpraw. Może się to stać, jeżeli obecność oskarżonego krępowałaby Cię, utrudniałaby złożenie zeznań. W takiej sytuacji możesz też zostać przesłuchany/przesłuchana w drodze wideokonferencji.

WARTO WIEDZIEĆ, ŻE:

Przy przesłuchaniu może być Twój pełnomocnik.

Pamiętaj, że:
1) sąd lub
2) prokurator w postępowaniu przygotowawczym może nie zgodzić się na udział Twojego pełnomocnika w przesłuchaniu.

A co, gdy przebywasz za granicą?

→ Możesz zostać wtedy przesłuchany/przesłuchana przez konsula, ale tylko za Twoją zgodą.

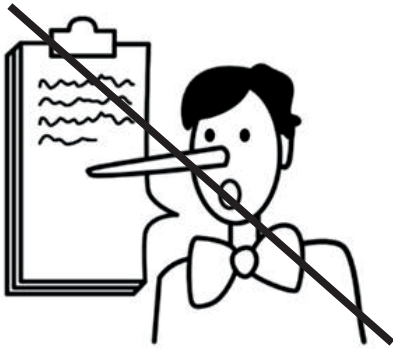
Nie stosuje się wtedy przepisów o obowiązku stawienia i konsekwencjach niestawienia na przesłuchanie, udziale biegłych.

POUCZENIA

Jeżeli ukończyłeś/ukończyłaś 17 lat, ale nie masz jeszcze 18 lat, tuż przed przesłuchaniem zostaniesz pouczone/pouczona o odpowiedzialności karnej za zeznanie nieprawdy lub zatajenie prawdy.

Jeżeli nie ukończyłeś/ukończyłaś 17 lat, zostaniesz poinformowany/poinformowana o skutkach zeznania nieprawdy lub zatajenia prawdy dla osoby nieletniej.

W postępowaniu przygotowawczym pouczenie o obowiązku mówienia prawdy i zakazie ukrywania tego, co wiesz i co jest prawdziwe, przekaże Ci osoba, która będzie Cię przesłuchiwać (na przykład policjant, prokurator).

W postępowaniu sądowym pouczenie o obowiązku mówienia prawdy i zakazie ukrywania tego, co wiesz i co jest prawdziwe, przekaże Ci sędzia.

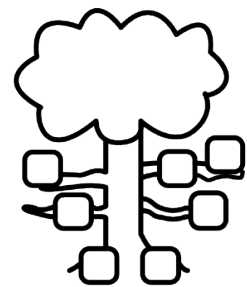
Obowiązek mówienia prawdy i niezatajania prawdy oznacza, że **nie możesz w postępowaniu kłamać**, a także ukrywać faktów, o których wiesz.

PRAWO DO ODMOWY ZEZNAŃ LUB ODPOWIEDZI NA PYTANIA

W wyjątkowych przypadkach możesz odmówić zeznań lub odmówić odpowiedzi na niektóre pytania.

Odmówić zeznań może:

- > osoba najbliższa dla oskarżonego (na przykład żona lub mąż, rodzic, rodzeństwo, dziecko, osoba pozostająca z oskarżonym we wspólnym pożyciu albo będąca przysposobionym/przysposabiającym),
- > świadek, który jest oskarżonym w innej sprawie o współdziałanie w przestępstwie, na którego temat ma zeznawać.

Odmówić odpowiedzi na pytania można:

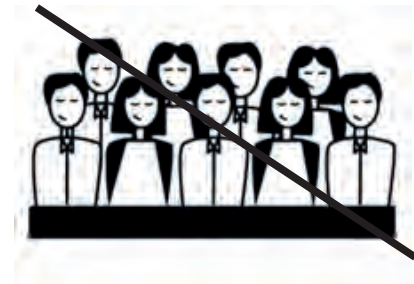
- > jeżeli odpowiedź na pytanie mogłaby spowodować dla Ciebie lub osoby dla Ciebie najbliższej (na przykład rodzica, rodzeństwa) odpowiedzialność za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe.

Wniosek o zwolnienie z zeznań

Jeżeli świadek nie jest osobą najbliższą dla oskarżonego (na przykład synem, córką, bratem, siostrą), ale pozostaje z nim w szczególnie bliskich relacjach osobistych, może złożyć wniosek o zwolnienie od składania zeznań.

Z prawa do odmowy składania zeznań oraz zwolnienia z zeznań możesz skorzystać nie później niż **przed rozpoczęciem pierwszego zeznania** w postępowaniu sądowym. Jeśli wcześniej złożyłeś/złożyłaś zeznania, nie będzie ich można wykorzystać. Są uważane za nieistniejące (czyli tak, jakby ich nie było) – **nie mogą być dowodem w sprawie, nie można ich odtwarzać.**

W sądzie, gdyby Twoje zeznania mogły narazić Ciebie albo osobę dla Ciebie najbliższą na hańbę, **możesz zażądać przeprowadzenia rozprawy sądowej z wyłączeniem jawności.** Oznacza to, że na sali rozpraw nie będzie publiczności.

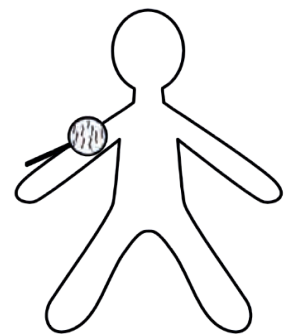

INNE INFORMACJE

W każdej sprawie możesz zostać, bez Twojej zgody, przesłuchany/przesłuchana w obecności lekarza lub psychologa. Są to eksperci nazywani biegłymi sądowymi.

Możesz być poddany/poddana oględzinom ciała i badaniu lekarskiemu lub psychologicznemu, a także możesz zostać zbadany/zbadana przez biegłego wariografem (tak zwanym wykrywaczem kłamstw), ale tylko wtedy, **gdy wyrazisz na to zgodę.**

Oględziny ciała polegają na obejrzeniu Twojego ciała, poszukiwaniu na nim rozmaitych śladów i ich zabezpieczeniu.

Jeżeli oględziny albo badanie mogłyby być dla Ciebie krępujące i wstydlive, powinna ich dokonać osoba tej samej płci co Ty, chyba że jest to niemożliwe.

Bez Twojej zgody można:

- pobrać odciski palców,
- pobrać wymaz ze śluzówki policzków,
- pobrać próbkę włosów,
- pobrać ślinę,
- uzyskać próbkę pisma,
- pobrać zapach,
- sfotografować Cię,
- nagrać Twój głos.

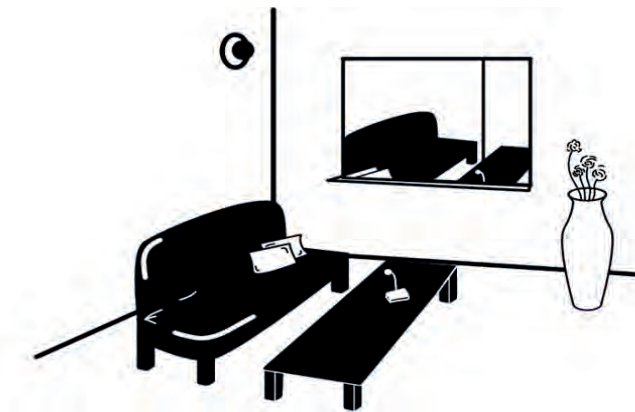
TWOJE PRAWA W SZCZEGÓLNYCH OKOLICZNOŚCIACH

Pokrzywdzony przesłuchiwany jako świadek

Jeżeli jesteś pokrzywdzonym niektórymi przestępstwami (przestępstwem popełnionym z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej lub przestępstwem przeciwko wolności, przestępstwem przeciwko wolności seksualnej i obyczajności lub przestępstwem przeciwko rodzinie i opiece) **i nie masz 15 lat**, przysługują Ci dodatkowe prawa dotyczące przesłuchania, chroniące przed stresem, niepokojem.

- Zostaniesz przesłuchany/przesłuchana tylko wówczas, gdy Twoje zeznania mogą być istotne dla sprawy. Przesłuchanie poprowadzi sąd. Powinno się ono odbyć tylko raz.

- Na przesłuchaniu będzie wspierać Cię psycholog. Psycholog powinien być osobą płci wskazanej przez Ciebie, chyba że utrudni to postępowanie. To powinno ułatwić Ci składanie zeznań.
- Przesłuchanie odbywa się w tak zwanym przyjaznym pokoju przesłuchań.
- Przy przesłuchaniu mogą być obecni Twój przedstawiciel ustawowy (rodzic albo opiekun), osoba, pod której stałą pieczęą pozostajesz (tak zwany opiekun faktyczny), bądź wskazana przez Ciebie osoba dorosła.
- Przesłuchanie jest nagrywane, żeby uniknąć ponownego składania przez Ciebie zeznań.

W wyjątkowych sytuacjach możesz zostać przesłuchany/przesłuchana ponownie, gdy:

- na jaw wyjdą nowe okoliczności,
- sąd uwzględni wniosek oskarżonego, który nie miał obrońcy, kiedy po raz pierwszy składałeś/składałaś zeznania.

W tym szczególnym trybie możesz być przesłuchany/przesłuchana także, gdy **masz 15 lat, a nie masz jeszcze 18 lat**. Może to nastąpić, gdy istnieją obawy, że przesłuchanie Ciebie w zwykłych warunkach (na przykład w pokoju prokuratora albo na sali rozpraw) byłoby dla Ciebie niekorzystne, źle wpływało na Twoją psychikę, samopoczucie.

Takie same zasady przesłuchania (taki sam tryb) obowiązują, jeżeli jesteś pokrzywdzony/pokrzywdzona **przestępstwem zgwałcenia lub wykorzystania seksualnego i masz ukończone 15 lat**. Wtedy jednak, gdy chcesz, aby w czynności uczestniczył psycholog wskazanej przez Ciebie płci, musisz o to poprosić. Będzie to możliwe, jeśli nie utrudni to postępowania.

Świadek

Jeżeli jesteś świadkiem (nie jesteś jednocześnie pokrzywdzonym) w sprawach o przestępstwo popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej lub przestępstwo przeciwko wolności seksualnej i obyczajności lub przestępstwo przeciwko rodzinie i opiece **i nie masz 15 lat**, przysługują Ci dodatkowe prawa dotyczące przesłuchania, chroniące przed stresem, niepokojem.

- > Zostaniesz przesłuchany/przesłuchana tylko wówczas, jeżeli Twoje zeznania mogą być istotne dla sprawy. Przesłuchanie powinno się odbyć tylko jeden raz.
- > Na przesłuchaniu będzie wspierać Cię psycholog. Psycholog powinien być osobą płci wskazanej przez Ciebie, chyba że utrudni to postępowanie. To powinno ułatwić Ci składanie zeznań.
- > Przesłuchanie odbywa się w tak zwanym przyjaznym pokoju przesłuchań.
- > Przy przesłuchaniu mogą być obecni Twój przedstawiciel ustawowy (rodzic albo opiekun), osoba, pod której stałą pieczęą pozostajesz (tak zwany opiekun faktyczny), bądź wskazana przez Ciebie osoba dorosła.
- > Przesłuchanie jest nagrywane, żeby uniknąć ponownego składania przez Ciebie zeznań.

W wyjątkowych sytuacjach możesz zostać przesłuchany/przesłuchana ponownie, gdy:

- > na jaw wyjdą nowe okoliczności i trzeba coś wyjaśnić,
- > sąd uwzględni wniosek oskarżonego, który nie miał obrońcy, kiedy po raz pierwszy składałeś/składałaś zeznania.

Jeżeli **masz skończone 15 lat**, będziesz przesłuchany/przesłuchana zdalnie (wideokonferencja), jeżeli osobiste stawienie się na przesłuchanie mogłoby wpłynąć na Ciebie źle.

TWOJA OCHRONA

Jako świadek możesz liczyć na ochronę i pomoc.

Gdy istnieje zagrożenie dla Twojego życia lub zdrowia lub Twoich bliskich, możesz otrzymać **ochronę Policji**.

- > Ochrona jest przyznawana na Twój wniosek albo na wniosek organu prowadzącego sprawę, za Twoją zgodą.
- > Ochrona może być udzielona na czas czynności procesowej.
- > Jeżeli zagrożenie jest wysokie, możesz liczyć na ochronę osobistą albo pomoc w zmianie miejsca pobytu.
- > Wniosek o taką ochronę możesz złożyć do komendanta wojewódzkiego (Komendanta Stołecznego) Policji za pośrednictwem organu, który prowadzi postępowanie (sąd, prokuratura itd.).

POMOC DLA CIEBIE I TWOICH BLISKICH

Ty i Twoi bliscy możecie również uzyskać **pomoc psychologiczną**.

- > Taką pomoc uzyskasz w **Sieci Pomocy dla Osób Pokrzywdzonych Przestępstwem**.
- > W celu uzyskania pomocy skontaktuj się z linią pomocy pokrzywdzonym dostępną pod numerem: **+48 222 309 900**.
- > Pomoc jest nieodpłatna (nie płacisz za nią).

WZÓR

Wyjaśnienia co do zakresu uprawnień i obowiązków oraz sposobu i warunków przesłuchania dla świadka nieporadnego ze względu na wiek lub stan zdrowia

Minister Sprawiedliwości wydał rozporządzenie i załącznik do rozporządzenia. Załącznik nazywa się **Pouczenie o uprawnieniach i obowiązkach świadka**.

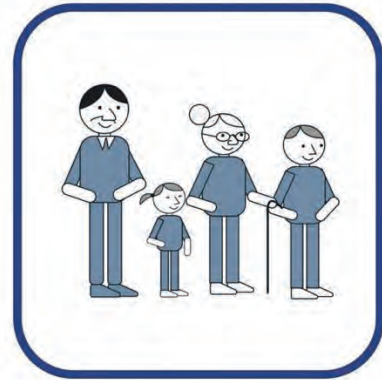
To jest tekst łatwy do czytania i zrozumienia **Pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach świadka**.

To opracowanie pomoże Ci zrozumieć, jakie prawa i obowiązki ma świadek w postępowaniu karnym.

Rozporządzenie znajdziesz w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej. Poproś o pomoc osobę wspierającą.

Świadek to osoba, która widziała przestępstwo lub coś o nim wie. Świadkiem może być każdy człowiek. Kobieta, mężczyzna, dziecko.

Postępowanie karne to praca Policji, prokuratury, innych uprawnionych służb, na przykład Straży Granicznej. To także praca sądu. Wszyscy oni sprawdzają, czy ktoś popełnił przestępstwo. **Przestępstwo** to na przykład kradzież, oszustwo, pobicie.

Świadek w postępowaniu karnym ma prawa i obowiązki.

1. Wezwania i sposób przesłuchania

Policja, prokurator, sąd lub inne organy zajmujące się sprawami karnymi mogą wezwać świadka, żeby złożył **zeznania**. To znaczy, że powiedział, co wie na temat przestępstwa. To jest właśnie **przesłuchanie**.

Świadek może zostać przesłuchany:

- w postępowaniu przygotowawczym. Jest to śledztwo lub dochodzenie,
- przed sądem.

Podczas przesłuchania świadek mówi to, co wie o przestępstwie.

Musi też odpowiedzieć na pytania dotyczące przestępstwa.

Świadek ma obowiązek przyjść na przesłuchanie, jeśli dostał wezwanie.

Przeczytaj dokładnie wezwanie.

Jest tam napisane, gdzie masz się stawić.

Jest też **dzień i godzina** przesłuchania.

2. Usprawiedliwienie nieobecności

Jeśli jesteś chory i nie możesz przyjść na wezwanie, musisz przesłać zaświadczenie lekarskie.

Ważne! Takie zaświadczenie może napisać tylko **lekarz sądowy**.

Możesz też usprawiedliwić nieobecność w innych sytuacjach. Na przykład gdy zdarzy się wypadek i nie możesz przyjść.

Jeśli bez ważnego powodu nie przyjdiesz na wezwanie, na przykład do sądu na rozprawę, dostaniesz karę. Na przykład:

- będziesz musiał zapłacić karę pieniężną,
- Policja przyjedzie po Ciebie i zawiezie Cię do sądu,
- trafisz do aresztu. **Areszt** to więzienie.

Możesz być w areszcie najwyżej 30 dni.

3. Zwrot kosztów

Świadek może złożyć wniosek o zwrot kosztów.

Koszty to pieniądze, które musiałeś wydać na udział w postępowaniu. Na przykład pieniądze za dojazdy do sądu na przesłuchania i rozprawy.

Wniosek musisz złożyć w ciągu 3 dni od czynności, na którą przyjechałeś. Na przykład 3 dni od przesłuchania.

Możesz napisać wniosek lub powiedzieć o tym osobie, która Cię przesłuchuje. Ta osoba, na przykład sędzia, wpisze Twoją prośbę do protokołu.

4. Sposób przesłuchania

Zwykle przesłuchanie odbywa się na Policji, w prokuraturze, w sądzie lub w siedzibie innego organu zajmującego się sprawami karnymi.

Na przykład w siedzibie Straży Granicznej. Są wyjątki.

Masz prawo do przesłuchania w miejscu zamieszkania lub pobytu. Na przykład w szpitalu.

Policja, prokurator lub sędzia przyjadą do Ciebie, jeśli nie możesz przyjechać na przesłuchanie.

Na przykład kiedy:

- jesteś chory w szpitalu,
- poruszasz się na wózku i nie masz jak przyjechać na przesłuchanie.

Masz prawo prosić, żeby przesłuchać Cię przez Internet.

Jest to wideokonferencja.

Gdy sprawa jest **w sądzie**, a Ty nie chcesz zeznawać przy oskarżonym, możesz:

- wziąć udział w przesłuchaniu przez Internet,
- zeznawać, gdy oskarżonego nie ma na sali rozpraw.

Oskarżony to osoba, która mogła popełnić przestępstwo. Tak uważa prokurator. Sąd ustala, czy są na to dowody.

5. Przesłuchanie przez konsula

Jeśli w czasie postępowania jesteś za granicą Polski, również możesz wziąć udział w przesłuchaniu.

W takiej sytuacji przesłucha Cię konsul.

Konsul to urzędnik. Jest przedstawicielem Polski w innym kraju.

Ważne!

Konsul może Cię przesłuchać tylko wtedy, kiedy się na to zgodzisz.
Możesz odmówić udziału w przesłuchaniu.

Jeśli nie rozumiesz swoich praw i obowiązków, poproś prowadzącego postępowanie, żeby Ci wszystko wyjaśnił. Musisz podpisać oświadczenie, że zostałeś pouczone. To znaczy, że wszystko zrozumiałeś.

6. Przesłuchanie z udziałem biegłego i badania

Czasami w czasie przesłuchania świadka w pomieszczeniu będzie biegły sądowy. **Biegły sądowy** to specjalista. Na przykład psycholog lub lekarz. Biegły sądowy będzie obserwował, jak się zachowujesz. Jak reagujesz na pytania prokuratora lub sędziego.

Prokurator lub sąd wezwie biegłego sądowego, jeśli stwierdzi, że możesz:

- być osobą z niepełnosprawnością intelektualną,
- mieć problemy ze zdrowiem psychicznym. Na przykład chorujesz na depresję i schizofrenię,
- mieć problemy ze zrozumieniem tego, co się wydarzyło.

Nie musisz zeznawać, jeśli na przykład oskarżony jest Twoim mężem, rodzicem lub dzieckiem.

Czyli oskarżony jest **osobą najbliższą**.
Wtedy możesz odmówić składania zeznań.
Wtedy nie weźmiesz udziału w przesłuchaniu z biegłym sądowym.

Może zbadać Cię lekarz lub psycholog.
Zrobi to, jeśli zgodzisz się na badanie.

Prokurator lub sąd ustala, kto jest sprawcą przestępstwa. Czasami chce sprawdzić, czy świadek mógł popełnić przestępstwo. Dlatego może bez Twojej zgody:

- sprawdzić Twoje odciski palców,
- wziąć do badania Twoje włosy lub ślinę,
- wziąć ubranie z Twoim zapachem skóry,
- poprosić Cię żebyś coś napisał.

Prokurator lub sąd może też zrobić Ci zdjęcie lub nagrać Twój głos.
Jeśli zgodzisz się, biegły sądowy zbada Cię urządzeniem o nazwie wykrywacz kłamstw.
Dzięki wykrywaczowi kłamstw sprawdzi, czy mówisz prawdę.

7. Pouczenia

Przed przesłuchaniem policjant, prokurator lub sędzia powie Ci o **odpowiedzialności karnej**.

To znaczy, że w czasie składania zeznań musisz powiedzieć prawdę.

Jeśli skłamiesz lub nie powiesz, co wiesz o przestępstwie, możesz zostać ukarany.

W czasie przesłuchania w postępowaniu przygotowawczym dostaniesz do podpisu oświadczenie.

W oświadczeniu jest informacja, że policjant lub prokurator powiedział Ci o odpowiedzialności karnej.

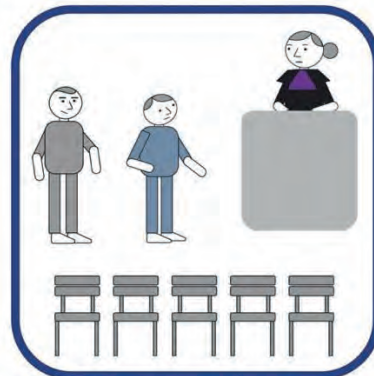
Jeśli podpiszesz oświadczenie, to potwierdzisz, że policjant lub prokurator powiedział Ci o odpowiedzialności karnej.

W sądzie musisz powiedzieć przyrzeczenie, że będziesz zeznawać prawdę.

Osoby niemówiące lub głuche muszą podpisać przyrzeczenie.

Czasem sędzia nie chce od Ciebie przyrzeczenia.

Możesz poprosić sąd, żeby rozprawa była **niejawna**. Na przykład gdy w czasie przesłuchania w sądzie musisz powiedzieć o wstydlivych sprawach. Albo o czymś złym o Tobie lub osobie bliskiej. Nazywa się to hańba.

Na rozprawie niejawnej oprócz sędziego będziesz Ty, będą pokrzywdzony i jego adwokat oraz oskarżony i jego obrońca. Na rozprawie niejawnej nie będzie publiczności.

8. Odmowa składania zeznań lub odpowiedzi na pytanie

Jako świadek masz prawo odmówić składania zeznań, jeśli:

- oskarżonym jest Twój mąż, żona, rodzic, dziecko,
- oskarżonym jest były mąż lub była żona,
- prokurator oskarżył Cię o udział w czynie, o którym masz zeznawać. Twoje postępowanie toczy się oddzielnie.

W czasie przesłuchania możesz odmówić odpowiedzi na pytanie.

Na przykład jeśli przez swoją odpowiedź Ty lub Twoi bliscy możecie być oskarżeni o przestępstwo.

Ważne!

W niektórych sytuacjach świadek ma prawo odmówić składania zeznań w postępowaniu sądowym.

Musisz to zrobić przed pierwszym przesłuchaniem w sądzie.

W takiej sytuacji Twoje zeznania z postępowania przygotowawczego nie będą dowodem.

Sąd może tylko wykorzystać informacje z protokołu badania lekarskiego.

9. Zwolnienie od złożenia zeznań lub odpowiedzi na pytanie

Świadek ma prawo odmówić składania zeznań lub odmówić odpowiedzi na pytanie, jeśli oskarżonym jest bliska osoba. Na przykład najbliższy przyjaciel lub narzeczona.

W takiej sytuacji możesz złożyć wniosek. Nazywa się to **wniosek o zwolnienie od złożenia zeznania**.

Musisz go złożyć w sądzie przed rozpoczęciem pierwszego zeznania w postępowaniu sądowym.

Po uwzględnieniu wniosku nikt w sądzie nie może wykorzystać Twoich wcześniejszych zeznań.

Szczególne tryby przesłuchania pokrzywdzonego i świadka

10. Przesłuchanie pokrzywdzonego, który nie ukończył 15 lat

To przesłuchanie jest dla pokrzywdzonego i jednocześnie świadka przestępstwa, który ma mniej niż 15 lat. Jest stosowane wtedy, gdy jesteś pokrzywdzonym, bo na przykład:

- doświadczyłeś przemocy. Na przykład ktoś Cię bił,
- ktoś Ci groził, że Cię skrzywdzi. Na przykład że Cię pobije lub zabije,
- ktoś Cię zamknął w domu na kilka dni bez jedzenia i picia. I nie pozwolił wyjść. To jest przestępstwo przeciwko wolności,
- doświadczyłeś przemocy seksualnej. Na przykład ktoś zmusił Cię do stosunku seksualnego lub dotykał Twoich miejsc intymnych bez Twojej zgody. To jest przestępstwo przeciw wolności seksualnej,

- doświadczyłeś przemocy przeciwko rodzinie i opiece. Na przykład kiedy Twój rodzic bił Cię, krzyczał na Ciebie lub zmuszał Cię do picia alkoholu.

W tych sytuacjach sąd przesłucha Cię tylko, gdy może to być bardzo ważne dla sprawy. Tylko jeden raz.

Przesłuchanie będzie w odpowiednio przygotowanym przyjaznym pokoju.

W czasie przesłuchania sąd będzie Cię nagrywać.

W przyjaznym pokoju jest też biegły psycholog.

Psycholog sprawdza, jak się czujesz, czy rozumiesz pytania. Jeśli jesteś dziewczyną, możesz poprosić sąd, żeby psychologiem była kobieta.

W czasie przesłuchania możesz być z bliską, dorosłą osobą.

Wybierz osobę, przy której będziesz się dobrze czuć.

Będziesz mógł swobodnie odpowiadać na pytania.

Ważne!

Tylko w wyjątkowych sytuacjach sąd może przesłuchać Cię drugi raz.

11. Przesłuchanie małoletniego świadka, który nie ukończył 15 lat

To przesłuchanie jest dla świadka przestępstwa, który ma mniej niż 15 lat. Jest stosowane wtedy, gdy świadek wie, że podejrzany na przykład:

- stosował przemoc. Na przykład kogoś bił,
- groził, że kogoś skrzywdzi. Na przykład groził swojej żonie, że ją pobije lub zabije,
- stosował przemoc seksualną. Na przykład wiesz od swojej siostry, że jej szef zmusił ją do stosunku seksualnego. Dotykał jej miejsc intymnych bez jej zgody,
- stosował przemoc przeciwko rodzinie i opiece. Na przykład widziałeś, jak sąsiad bił dziecko, krzyczał na nie lub zmuszał do picia alkoholu.

W tych sytuacjach sąd przesłucha Cię tylko wtedy, gdy może to być bardzo ważne dla sprawy. Tylko jeden raz.

Przesłuchanie będzie w odpowiednio przygotowanym przyjaznym pokoju.

W czasie przesłuchania sąd będzie Cię nagrywać.

W czasie przesłuchania możesz być z bliską, dorosłą osobą.

Możesz wybrać osobę, przy której będziesz się dobrze czuć. Będziesz mógł swobodnie odpowiadać na pytania.

Ważne!

Tylko w wyjątkowych sytuacjach sąd może przesłuchać Cię drugi raz.

Jeśli uczestniczyłeś w jakimś innym przestępstwie, sąd przesłucha Cię w inny sposób.

12. Przesłuchanie pokrzywdzonego przestępstwem seksualnym

To przesłuchanie jest dla pokrzywdzonego przestępstwem seksualnym i jednocześnie świadka, który ma 15 lat. Będziesz tak przesłuchany, jeśli ktoś Cię zgwałcił lub wykorzystał seksualnie.

Zgwałcić to zmusić kogoś do stosunku seksualnego.

Wykorzystać seksualnie to na przykład zmusić kogoś, żeby pokazał swoje miejsca intymne, albo nakłonić do stosunku seksualnego kogoś, kto ma trudną sytuację i obawia się odmówić.

Sąd przesłucha Cię tylko, gdy może to być bardzo ważne dla sprawy. Tylko jeden raz. Przesłuchanie będzie w przygotowanym przyjaznym pokoju. W czasie przesłuchania sąd będzie Cię nagrywać.

W czasie przesłuchania możesz być z bliską, dorosłą osobą. Wybierz osobę, przy której będziesz się dobrze czuć. Będziesz mógł swobodnie odpowiadać na pytania.

Ważne!

W czasie przesłuchania będzie z Tobą biegły psycholog.

Jeśli jesteś kobietą, możesz poprosić sąd, żeby biegłym sądowym również była kobieta.

13. Przesłuchanie małoletniego pokrzywdzonego, który ukończył 15 lat

Jeśli świadek, który jest też pokrzywdzonym, ma więcej niż 15 lat ale nie skończył 18 lat to sąd też może go przesłuchać w przyjaznym pokoju. Wtedy, gdy zwykłe przesłuchanie będzie nieprzyjemne i trudne dla świadka.

Możesz być tak przesłuchany, gdy:

- doświadczyłeś przemocy. Na przykład ktoś Cię bił,
- ktoś Ci groził, że Cię skrzywdzi. Na przykład że Cię pobije lub zabije,
- ktoś Cię zamknął w domu na kilka dni bez jedzenia i picia. I nie pozwolił wyjść. To jest przestępstwo przeciwko wolności,

- doświadczyłeś/doświadczyłaś przemocy seksualnej.
Na przykład ktoś zmusił Cię do stosunku seksualnego lub dotykał Twoich miejsc intymnych bez Twojej zgody.
To jest przestępstwo przeciw wolności seksualnej,

- doświadczyłeś przemocy przeciwko rodzinie i opiece. Na przykład Twój rodzic bił Cię, krzyczał na Ciebie lub zmuszał Cię do picia alkoholu.

W tych sytuacjach jesteś pokrzywdzonym i świadkiem przestępstwa. Sąd przesłucha Cię tylko, gdy jest to bardzo ważne dla sprawy. Tylko jeden raz. Przesłuchanie będzie w odpowiednio przygotowanym przyjaznym pokoju. W czasie przesłuchania sąd będzie Cię nagrywać.

W czasie przesłuchania możesz być z bliską, dorosłą osobą. Możesz wybrać osobę, przy której będziesz dobrze się czuć. Będziesz mógł swobodnie odpowiadać na pytania.

Ważne!

Tylko w wyjątkowych sytuacjach sąd może przesłuchać Cię drugi raz.

14. Przesłuchanie małoletniego świadka, który ukończył 15 lat

Sąd przesłucha świadka, który ma więcej niż 15 lat, ale nie skończył 18 lat, kiedy świadek wie, że podejrzany:

- stosował przemoc. Na przykład kogoś bił,
- groził, że kogoś skrzywdzi. Na przykład groził swojej żonie, że ją pobije lub zabije,
- stosował przemoc seksualną. Na przykład wiesz od swojej siostry, że jej szef zmusił ją do stosunku seksualnego i dotykał jej miejsc intymnych bez jej zgody.

- stosował przemoc przeciwko rodzinie i opiece.
Na przykład widziałeś, jak sąsiad bił dziecko, krzyczał na nie lub zmuszał do picia alkoholu.

W tych sytuacjach sąd przesłucha Cię jeden raz.
Przesłuchanie odbędzie się przez Internet w czasie wideokonferencji
W czasie przesłuchania sąd będzie Cię nagrywać.

Ważne!

Jeśli uczestniczyłeś w jakimś innym przestępstwie, sąd przesłucha Cię w inny sposób.

15. Przesłuchanie świadka ze szczególnymi potrzebami

To przesłuchanie jest dla pokrzywdzonego oraz dla świadka przestępstwa, gdy:

- ich zeznania są bardzo ważne dla sprawy,
- zwykłe przesłuchanie będzie dla nich trudne i niedobre dla ich zdrowia.

To przesłuchanie dla osób, które mają:

- problemy ze zdrowiem psychicznym,
- zaburzenia rozwojowe,
- trudności, by obserwować albo opowiedzieć, co się wydarzyło.

Gdy jesteś taką osobą, sąd przesłucha Cię jeden raz.

Przesłuchanie będzie w odpowiednio przygotowanym przyjaznym pokoju. Przesłuchanie może być też w innym miejscu, gdzie będzie Ci wygodnie. Przy przesłuchaniu będzie psycholog. Jeśli jesteś kobietą, możesz poprosić sąd, żeby biegłym sądowym również była kobieta.

W czasie przesłuchania sąd będzie Cię nagrywać.

W czasie przesłuchania możesz być ze swoim opiekunem albo bliską osobą dorosłą.

Jeśli tego potrzebujesz, będzie:

- **tłumacz języka migowego**,
- specjalista zakresu komunikacji wspomagającej i alternatywnej. To biegły sądowy.

Ważne!

Tylko w wyjątkowych sytuacjach sąd może przesłuchać Cię drugi raz.

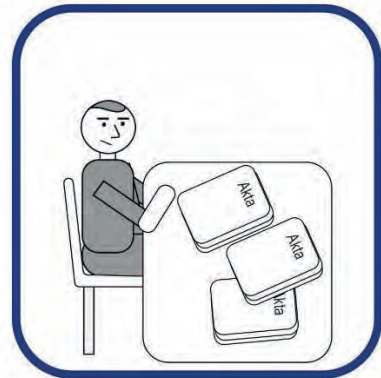

16. Ochrona danych świadka

Twoje dane osobowe nie będą ujawnione w aktach sprawy.

To znaczy, że podejrzany lub oskarżony nie zobaczy:

- Twojego adresu zamieszkania,
- nazwy i adresu Twojego miejsca pracy,
- Twojego mejla i numeru telefonu.

Twoje dane będą w innym dokumencie. Ten dokument zobaczy tylko prokuratura lub sąd.

Tylko w wyjątkowych sytuacjach można ujawnić Twoje dane.

W czasie przesłuchania sędzia ani obrońca oskarżonego nie mogą pytać Cię:

- gdzie mieszkasz,
- gdzie pracujesz.

Muszą tak zadać pytanie, żebyś nie musiał o tym mówić.

Jeśli Ty i Twoi najbliżsi boicie się oskarżonego, możesz poprosić prokuratora lub sąd, żeby nie podawał żadnych informacji na Twój temat. Nawet Twojego imienia i nazwiska. Będziesz wtedy **świadkiem anonimowym**. Tylko sędzia albo prokurator będzie wiedział, kim jesteś.

17. Ochrona i pomoc dla świadka

Świadek ma prawo do ochrony i pomocy. Jeśli Ty lub Twoi najbliżsi czujecie, że podejrzany lub oskarżony może zrobić Wam krzywdę, poproś o pomoc Policję. Musisz złożyć wniosek o ochronę Policji w czasie postępowania.

Wniosek o ochronę piszesz do komendanta wojewódzkiego Policji.

Komendant wojewódzki jest szefem wszystkich policjantów w województwie. W Warszawie piszesz do Komendanta Stołecznego Policji.

Ale składasz ten wniosek do prokuratury lub sądu.

Jeśli bardzo boisz się o Wasze życie, napisz wniosek o ochronę osobistą lub pomoc w zmianie miejsca zamieszkania. Wtedy dostaniecie ochronę Policji. Policja pomoże Wam znaleźć inne miejsce zamieszkania na czas postępowania.

Świadek i jego najbliżsi mają prawo do darmowej pomocy z różnych fundacji i stowarzyszeń.

To **Sieć Pomocy dla Osób Pokrzywdzonych Przestępstwem**.

W Sieci Pomocy są:

- lekarze,
- psycholodzy,
- rehabilitanci,
- prawnicy.

Możesz dostać tam pomoc psychologiczną. Nie płacisz za nią.

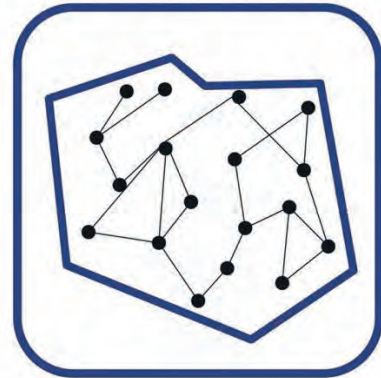
Więcej informacji o pomocy z Funduszu Sprawiedliwości znajdziesz na stronie Ministerstwa Sprawiedliwości.

Możesz też zadzwonić pod numer +48 222 309 900.

18. Pełnomocnik

Świadek ma prawo do pomocy pełnomocnika.

Pełnomocnikiem może być adwokat lub radca prawny.

Pełnomocnik pomoże Ci przygotować się do postępowania. Pomoże napisać pismo lub wypełnić wniosek. Będzie reprezentować Cię w czasie rozprawy sądowej.

Jeśli nie masz pieniędzy, sąd może wybrać dla Ciebie **pełnomocnika z urzędu**. Za pełnomocnika z urzędu nie musisz płacić. Żeby dostać pełnomocnika z urzędu, musisz napisać wniosek i wysłać go do sądu.

Prokurator lub sąd mogą odmówić Ci pomocy pełnomocnika z urzędu. Zrobią to, jeśli stwierdzą, że nie potrzebujesz pełnomocnika.

